

En kosmopolitisk vision

Rolf Jackson, oktober 2013 (rolf@bjergager.dk).
Uddrag af materiale fra bogen ”På randen af fornuft.”

At menneskeheden står ved en afgørende skillevej bliver stadig tydeligere. De traditionelle politiske, religiøse og videnskabelige narrativer har spillet fallit, og der er brug for noget helt nyt. Men hvad?

Denne artikel introducerer en revolutionerende ny indgang til politik, som har til hensigt at gøre op med de psykologiske dynamikker, der er årsag til, at vi så tit siger ét og gør noget andet. Målet er enkelt: At forene magt, kærlighed og intelligens, i en ny politisk diskurs som åbenbarer det højere formål bag samfundets konflikter, identificerer menneskelige løsninger og fremmer en effektiv økonomisk politik.

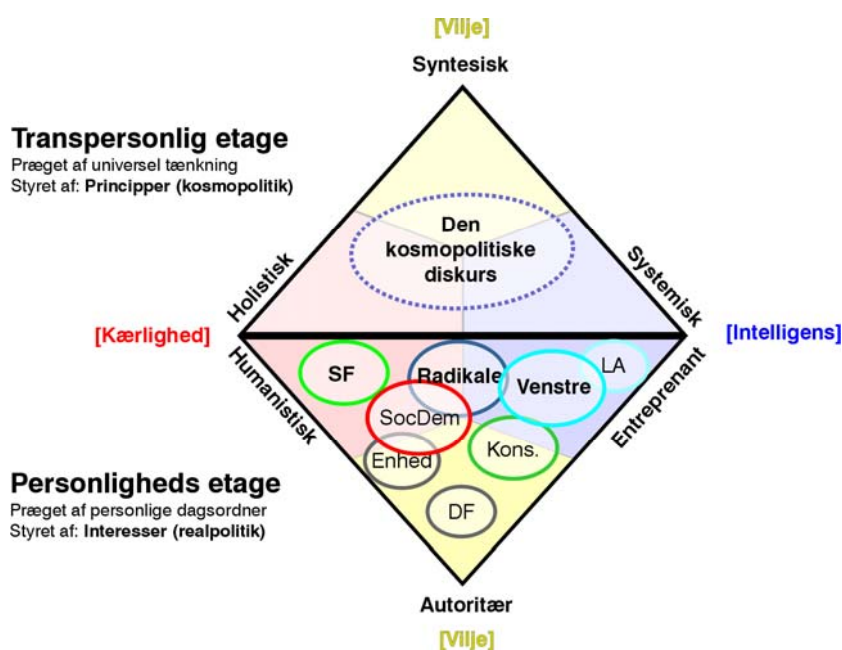
Vi er på randen af fornuft...

Hvis man ikke forstår kilden til et problem, er det svært at løse det. I min kommende bog ”På randen af fornuft” gennemgår jeg derfor den vestlige civilisations tankefundament og påpeger de fejl i tænkning, der ligger som den centrale årsag til den kollektive dysfunktion, vi er vidne til.

Centralt heri ligger antagelsen om tilfældighed som et grundvilkår i universet, som Niels Bohr lavede for ca. hundrede år siden. På trods af at denne antagelse de facto ligger som grundlag for den videnskabelige institution, anerkendes rækkevidden af denne antagelses konsekvenser sjældent.

Det er en grundlæggende diskussion om Chance vs. Choice. Er det bevidsthed eller tilfældighed, som styrer universet? Bohr gik faktisk så langt, at han postulerede, at vi ingen fri vilje har. Det ville også være konsekvensen, hvis han havde ret i sin antagelse.

Bohrs hovedmodstander i denne diskussion var Albert Einstein. Inspireret af en urystelig tillid til determinismen og inspireret af Schopenhauers maxim, at ”en mand kan gøre som han vil, men ikke ville som han vil,” var Einstein ligeledes nået frem til den konklusion, at vi ingen fri vilje har. At vi ingen fri vilje har, var de altså enige om. Men begge disse videnskabelige fyrtårne tog heldigvis fejl på dette afgørende punkt.

Figur 1: Det kosmopolitiske spektrum med folketingets partier indtegnet. Figuren uddybes i teksten.

At udrede de mange tråde i denne videnskabelige debat, som har kørt i over hundrede år, er en kompliceret affære. Men konklusionen er enkel: Alt liv udspringer af én kilde. Universet er en tankeform, og der må derfor eksistere en form for kosmisk intelligens, som vi kun ”svagt kan ane med vore sløve sanser,” som Einstein fornemt formulerede det. For Einstein anerkendte nemlig eksistensen af et sådant kosmisk ophav.

Erkendelsen af, at universet essentielt set er en tankeform, betyder implicit, at det subjektive pludselig kommer i forgrunden. Jeg mener derfor, at det vil være meget konstruktivt at udvikle en politisk metode med afsæt i en forståelse af de *subjektive* kræfter, der driver menneskers valg, frem for en politisk optik, der fokuserer på ydre modsætninger.

Anerkendelsen af dette åndsvidenskabelige perspektiv, som en logisk/videnskabelig nødvendighed og ikke som en værdimæssig betragtning, ligger derfor som fundamentet for udviklingen af en ny politisk filosofi – et nyt narrativ. Det er et narrativ, hvor der ikke findes en objektiv rigtig politik, eller en bestemt given retning tingene må og vil tage, på grund af kræfter uden for vor kontrol. Derimod er det en verden, som afhænger af vor frie vilje, og hvor vi som menneskehed skal erkende, at vi har et valg at lave og indse, at der findes et alternativ til den vanvittige kurs, det globale samfund er på.

Men et reelt kursskifte vil, som jeg ser det, kræve tre ting:

1. **En ny drøm**, som forener fornuft og følelse i en vision, der frigør engagement, offervilje og økonomiske ressourcer.
2. **En politisk optik**, som deler de politiske spørgsmål op i to etager:
 - *Det universelle niveau*: De overordnede principper, som det store flertal kan blive enige om skal til for at sikre frihed, værdighed og retfærdighed.
 - *Det personlige niveau*: Politiske prioriterings-spørgsmål, som vi kan være enige om at være uenige om inden for rammerne af en demokratisk proces.
3. **En politisk platform**, som forener menneskehedens progressive tænkere under ét banner, med krav om effektive globale reformer med afsæt i det universelle niveau.

Denne artikel handler om pkt. 2: En ny politisk optik udviklet med afsæt i nogle helt nye videnskabelige indsigter. Med afsæt i de nye psykologiske modeller introducerer jeg en ny politisk model – det kosmopolitiske spektrum (vist i figur 1) – som erstatning for den traditionelle højre/venstre analyse. Det er en model, der italesætter de politiske interesseforskelle på en helt ny måde og derfor peger på nogle helt nye løsninger. Jeg kalder dette for det kosmopolitiske spektrum. Hvordan figuren skal forstås og fortolkes vil blive forklaret i det følgende. Men først er der nogle basale psykologiske begreber, der må redegøres for.

Fortællingens magt

Mange tror politik handler om forskellige løsninger på kendte problemer. Men reelt handler politik mere om at *definere* problemet. Afhængig af hvordan man definerer problemet, opstår forskellige løsninger. Politik er derfor langt hen ad vejen en kamp mellem forskellige fortællinger. Ud af fortællingen vokser den politiske dagsorden.

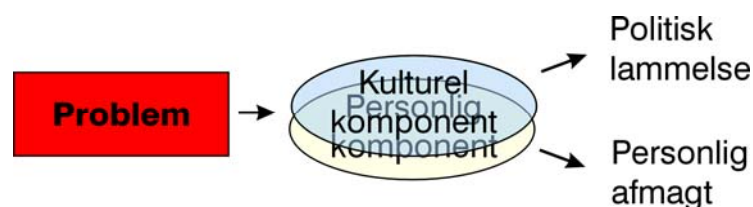
Den kosmopolitiske idé har rod i oplysningstidens idealer om det kosmopolitiske menneske. Ordet kosmopolit kommer fra oldgræsk og er sammensat af Kosmos (univers) og Polis (by). Idéen var, at man som kosmopolit er indbygger i både *Kosmos* og *Polis* og derfor har et dobbelt ansvar: Et ansvar for både de store og de små sammenhænge. Kosmopolitik rummer desuden den idé, at et kosmisk perspektiv, der handler om menneskehedens åndelige udvikling, også er relevant at have med i sine overvejelser. Det er dog en relativt abstrakt problemstilling, som ikke må skygge for, at det er praktisk politik, der står i centrum. Kosmopolitik adskiller sig således fra traditionel politik ved at have en ny optik og en helt ny fortælling.

- **Du er din egen lykkes smed** er højrefløjens grundfortælling. Derfor skal vi have så meget frihed som muligt (og en minimal stat) i deres optik.
- **Sammen er vi stærke** er derimod venstrefløjens grundfortælling. Derfor har vi brug for en stærk velfærdsstat til at sikre ligheden..
- **Alt liv er ét** er den kosmopolitiske grundfortælling. Derfor skal vi værdsætte modsætninger i stedet for at bekæmpe dem.

I relation til den hjemlige politiske scene er min pointe med de tre fortællinger, at højrefløjen og venstrefløjen essentielt set begge har ret. Men på grund af manglende bevidsthed om livets iboende enhed opstår der en kamp mellem frihed og lighed. At ændre den politiske proces, så opslidende retoriske slagsmål kan forvandles til kreative spændingsfelter, er forudsætningen for, at vi kan træde ind i en ny politisk etage.

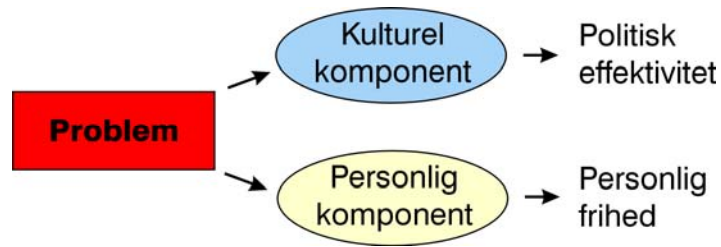
En nødvendig skelnen

For at opnå dette er det nødvendigt at skelne mellem de mange faktorer, som påvirker komplekse beslutningsprocesser.

Figur 2: I figuren overlapper de to sfærer i midten for at illustrere, hvordan tingene blandes sammen. Manglende forståelse for problemernes sande årsager leder til politisk lammelse og personlig afmagt.

Den første skelnen, som skal indføres, angår sammenhængen mellem det personlige og det kulturelle. Politik i dag kan illustreres ved figur 2. Man har et problem, som man forsøger at løse uden en tilstrækkelig skelnen mellem det, som har rod i det personlige og det, som skyldes kulturelle problemstillinger. Dette vil stort set altid mislykkes og lede til apati og afmagt.

Figur 3: En korrekt skelnen mellem det personlige og det kulturelle frigør kreativt potentiale.

Hvis man ønsker at adressere det egentlige problem, er det nødvendigt at se på, hvad det er personligt, og hvad der er kulturelt, samtidig med at man har øje for vekselvirkningen mellem de to planer: At vi alle som individer er socialiseret ind i bestemte normer og forestillingsverdener, samtidig med at vi påvirker samfundets normer og værdier. En korrekt skelnen her vil gøre, at ting der er psykologisk/individuelle kan behandles med terapi, selvudvikling og psykologisk hjælp, mens ting som er kollektive kan adresseres politisk og kunstnerisk.

Udviklingspsykologi og politik

Udviklingspsykologien er et område indenfor psykologien, som beskæftiger sig med den måde, den menneskelige bevidsthed udvikler sig på. Udviklingspsykologien er relevant for en politisk optik, der ikke har afsæt i ydre modsætninger, men derimod indre modsætninger. For realiteten er, at de kampe vi ser i samfundet omkring os, også foregår inden i os selv.

Det er, som en viis man sagde:

Kampen mellem godt og ondt, er ikke en kamp mellem gode og onde mennesker, for grænsen mellem godt og ondt går igennem hvert eneste menneskes hjerte.

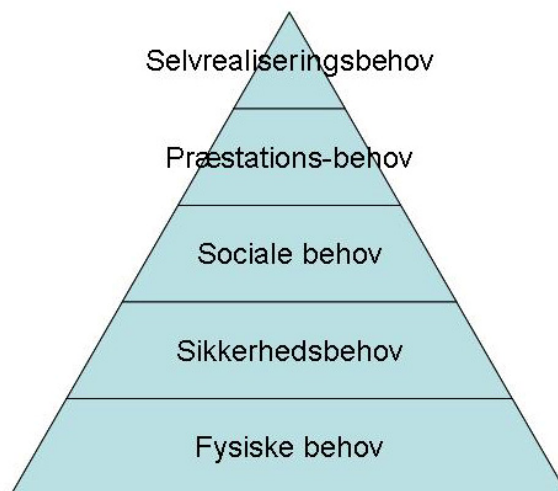
Pointen i dette er, at vi bliver nødt til at forholde os til vores egne skyggesider, hvis vi virkelig ønsker at forandre verden omkring os.

Store politiske ledere, som Mahatma Gandhi, Martin Luther King og Nelson Mandela, har altid understreget dette afgørende aspekt af politisk aktivisme. Forandringen starter inden i den enkelte. Og den begynder med at forstå, at vi ikke kan forandre verden, førend vi kan se på vores modstandere med medfølelse, forståelse og respekt for deres menneskelighed.

Af denne grund er en dybere forståelse af os selv helt afgørende i det politiske arbejde. Det er dette, som denne artikel forsøger at bringe i fokus og perspektivere i en politisk kontekst.

Maslows pyramide

Der findes mange forskellige modeller inden for psykologien, hvoraf Abraham Maslows behovspyramide nok er den mest kendte. Den viser de fem hovedtrin i menneskets udvikling.

Figur 4: Maslows behovspyramide.

Men på trods af de mange forskellige teorier er der blandt mange udviklingspsykologer faktisk udbredt enighed om de generelle træk i menneskets udvikling. Man er således enige om, at mennesket går igennem en række stadier, hvor individets perspektiv og tænkemåde udviser nogle bestemte træk. Disse stadier skal ikke forstås på en firkantet måde, hvor man er i enten ét stadium eller et andet, men snarere som en fleksibel og dynamisk hvirvel af vekselvirkende kræfter, hvor man bevæger sig igennem stadierne på en flydende og

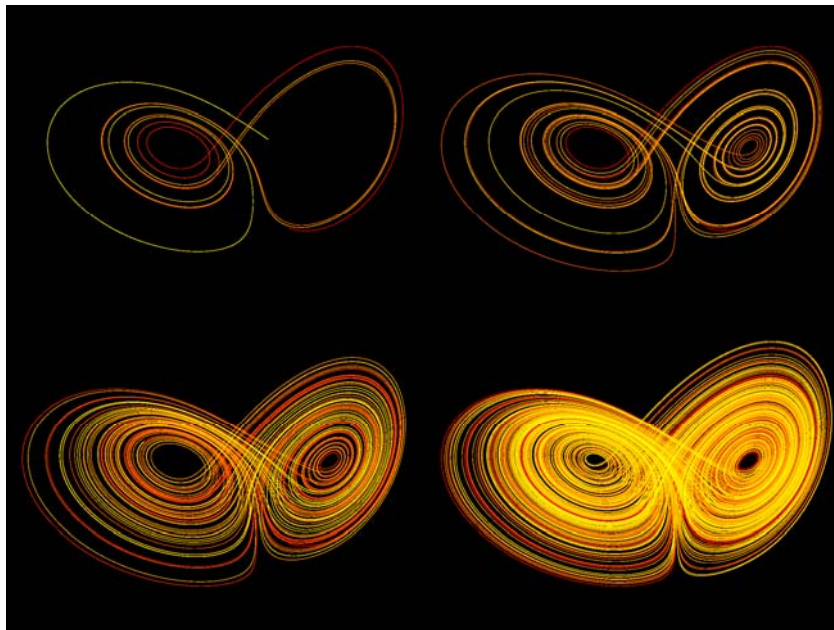
overlappende facon og nogle gange bevæger sig sidelæns eller endda baglæns (regrederer). Ens udvikling afhænger således af mange ting, herunder arv, miljø, livsomstændigheder, historie og tilfældigheder. Man finder desuden ofte, at et individ i et aspekt af sit liv (f.eks. arbejde) udviser træk fra ét stadium, mens det i et andet aspekt (f.eks. privatliv) udviser træk fra et andet stadium.

Udviklingspsykologiens modeller

Generelt for disse udviklingsteorier er, at menneskets bevidsthed udvikler sig fra nogle primitive stadier, hvor livet handler om overlevelse, gennem en række faser, hvor der udvikles et større og bredere perspektiv på tilværelsen og en større empati, medfølelse og forståelse for andre mennesker. Enigheden blandt forskerne omkring de overordnede trin indikerer, at de er meget universelle, og det kan være til stor hjælp at studere dem, fordi det giver et indblik i de meget forskellige perspektiver og motivationer, som mennesker kan have (og har).

Et eksempel på en meget sofistikeret model er Spiral Dynamikken, som er udviklet af amerikaneren Clare Graves. Han formulerede i 60'erne en teori om, at der eksisterer nogle grundlæggende “memer” i menneskets sind. En slags “attraktorer” i bevidstheden, som udgør livsopfattelser, der svarer til bestemte bevidsthedsmæssige udviklingsniveauer. Tanken er, at ligesom generne er en kode for vores fysiske udvikling, således indeholder memerne nogle koder, der bestemmer vores bevidsthedsmæssige udvikling. De manifesterer sig som tankesystemer, der rummer deres egen retfærdiggørelse og bliver derfor til en form for selvrefererende tankeuniverser.

Graves model er dog ikke blot en teori. Den er testet på over 50.000 personer i alle aldre og på tværs af køn, kultur, klasse og race over hele verden i både industrialiserede lande og udviklingslande. Man fandt i disse undersøgelser ikke nogen væsentlige afvigelser fra den overordnede model.* Den model, som Graves udviklede, er efter hans død i 1984 blevet videreudviklet og populariseret af to af hans elever, Don Edward Beck og Christoffer Cowan, som gav den færdige teori navnet Spiral Dynamik (SD). Jeg refererer i det følgende til Beck og Cowans model som *klassisk spiraldynamik* (KSD).

Figur 5: Lorents attraktoren er et eksempel på en såkaldt “Strange Attractor.” Den matematiske kurve bevæger sig frem og tilbage i rummet mellem to punkter af tiltrækning, men kommer aldrig ind i en stabil bane. Memerne kan ses lidt som en analog hertil – dog med væsentlig mere end to punkter.

* Wilber, Ken: *A Theory of Everything*, Gateway, 2001. Beck, Don Edward and Cowan, Christopher: *Spiral Dynamics: Mastering Values, Leadership and Change*, 2005.

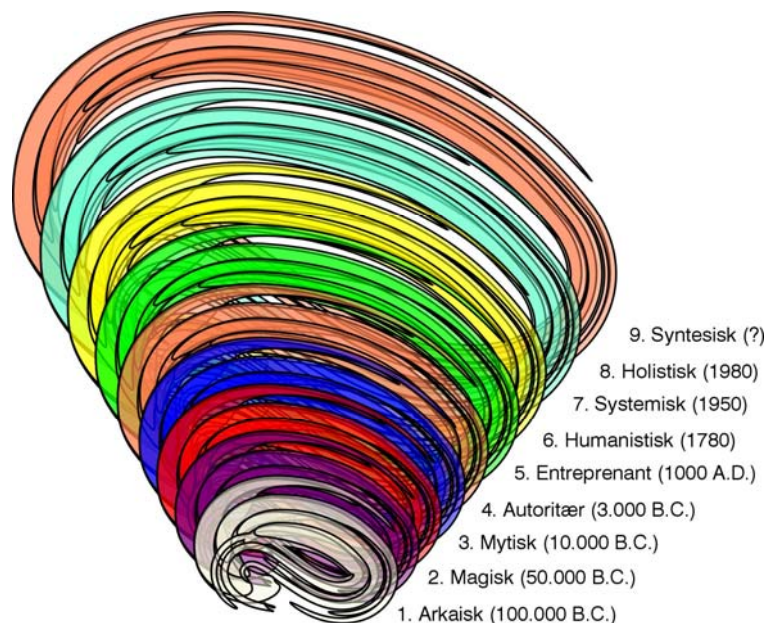
Introduktion til den udvidede spiraldynamik

Spiraldynamikken rummer nogle meget interessante elementer, som jeg har bygget videre på med afsæt i mine øvrige erkendelser omkring bevidsthedens natur. Jeg har desuden fundet, at de udvidelser, jeg har lavet, kaster lys på *årsagen* bag de strukturer, spiraldynamikkens opdagere kom frem til.

Spiraldynamikken opererer i sin klassiske form med otte stadier af menneskelig udvikling, hvorimod den version af spiraldynamikken, som præsenteres her, har tilføjet fire yderligere niveauer, så der i alt er tolv stadier. Med tilføjelsen af de sidste stadier bliver teorien mere komplet og kan forklares med udgangspunkt i nogle enkle antagelser omkring de kræfter, som virker i menneskets sind. Jeg kalder denne for den udvidede spiraldynamik (USD).

Årsagen til, at den klassiske spiraldynamik kun har otte niveauer, skal formentlig findes i dens empiriske basis. Den er nemlig baseret på faktiske observationer af menneskers psykologiske sammensætning og et forsøg på at forklare deres adfærd, snarere end på et teoretisk grundlag.

Forskningen bygger på en undersøgelse af over 50.000 individer på tværs af race, kultur og social status. De otte niveauer identificeret af forskerne i denne undersøgelse (vist i figur 6), må ses som et udtryk for de stadier, der kan siges at være "almindelige" i befolkningen.

Figur 6: Symbolsk fremstilling af hvordan memerne i den klassiske spiraldynamik udvikler sig som overlappende frembrydende bevidsthedsstrukturer.

Memerne

De otte stadier i den klassiske spiraldynamik kaldtes for *memer* af spiraldynamikkens fædre. I spiraldynamikken forstås et mem som et grundlæggende udviklingsniveau, der kan udtrykkes i enhver slags aktivitet. Spiraldynamikken ser ikke memmer som nogle stive niveauer, men snarere som flydende bølger med megen overlap og sammenvævning, der resulterer i et net eller en dynamisk spiral af bevidsthedsudfoldelse. Som Beck udtrykker det:

Spiralen er rodet og asymmetrisk, med mange tilsætninger snarere end rene typer. Der er tale om mosaikker, sammenvævninger og blandinger. Fokus er ikke på typer af folk, men typer i folk.

	1. Vilje og magt (Gul)	2. Kærlighed-visdom (Rød)	3. Aktiv intelligens (Blå)
Kosmisk (styret af ånd)	Væren Jeg er! Jeg er Faderen, den evige ånd, skæbnens og vilkårets herre. Jeg kender mig selv som kosmisk skaberkraft, liv og død. Jeg er det lys, som også er mørke. Jeg kommer tilsyne som den barmhjertige og retfærdige hersker, der foder en ny og højere orden i samfundet og skaber nye former for kultur og civilisation.	Liv Jeg er liv! Jeg er Barnet. Jeg er stilhedens stemme. Jeg kender mig selv som uendelig kærlighed og offervilje. Jeg åbenbarer livet igennem mit offer og giver alt for at oplyfte livet omkring mig. Jeg kommer tilsyne som det medfølende og selvopofrende menneske, hvis kærlighed ingen grænser kender.	Lys Jeg er evighedens spejl! Jeg er Moderen, det altfavnende nærvær. Jeg er det mørke, som også er lys. Jeg er det vibrerende nærvær, der er kilden til alt liv. Jeg er din inderste længsel. Jeg kommer tilsyne som genialitet og banebrydende idéer, og som sans for skønhed, liv og latter. Der er ingenting jeg ikke er delagtig i.
Transpersonlig (styret af principper)	Syntesisk Livet folder sig ud indefra! Der er en større orden i universet, og når vi åbner os for denne orden åbenbares en flig af livets mysterie igennem os. Vores lyst til at skabe rummer nøglen til at balancere magt og kærlighed. Disciplin og evnen til at rumme modsætninger er forudsætningen for et sundt samfund.	Holistisk Alt er et! Jorden er et levende væsen. Samhørighed med livet omkring os er kilden til harmoniske relationer. Økologisk bevidsthed går hinsides bæredygtighed til en værdsættelse af selve livets dybarhed. Personlig og åndelig udvikling er forudsætningen for et sundt samfund.	Systemisk Alting sker i en kontekst! Alle systemer er forbundet af komplekse feedback mekanismer. Prioriteringer sker med afsæt i faktuel viden og oplyst videnskabelighed. En klog balance imellem modstridende hensyn er forudsætningen for et sundt samfund.
Personlig (styret af interesser)	Autoritær Du er med mig eller mod mig! Der er rigtigt og forkert, og vores samfund bør afspejle det, som moralsk set er rigtigt. De som bryder reglerne bør straffes, de som følger dem bør belønnes. Traditionerne skal holdes i hævd, og vi bør ofre os for Gud, konge og fædreland.	Humanistisk Fællesskabet er det vigtigste! Herarkier og magtmisbrug er kilden til samfundets problemer. Inklusivitet og ligeværdige relationer er nøglen til et sundt samfund. Empati og omsorg bør erstatte kold rationalitet, og den menneskelige ånd må befris for dogmer og grådighed.	Entreprenant Må den bedste mand vinde! Individuel sandhed og sund fornuft er i fokus. Funktionalitet og nytteværdi prioriteres. Verden er en rationel og velsmurt maskine med naturlove, der kan læres, mestres og manipuleres. Stærkt præstations- og konkurrenceorienteret imod materiel udvikling og innovation.
Biologisk (Styret af drifter)	Mytisk Magt er ret! Verden er en jungle fuld af trusler og røvere. Besejrer, snyder og dominerer, nyder selvet til det yderste uden fortrydelse eller anger. Magisk-mytiske ånder, drager, dyr og magtfulde personer dominerer. Feudale herremænd beskytter deres underordnede i bytte for lydighed og arbejdskraft.	Magisk Alt er levende! Det vrirler med magiske ånder, gode som onde, og deres velsignelser, forbandelser og fortryllelser bestemmer begivenhederne. Danner etniske stammer. Ånderne bor i forfædre og binder stammen sammen. Politiske forbindelser etableres på grundlag af slægtskab.	Arkaisk Jeg er til! Det adskilte selv er knapt nok vækket. Øjeblikket er alt hvad der er. Bevidsthed er reaktiv og instinktiv, fokuseret på overlevelse. Føde, sikkerhed og sex har første prioritet. Bruger vaner og instinkter til lige akkurat at overleve. Danner flokke for at sikre livets videreførelse.

Copyright © Rolf Jackson

Figur 7: Livsmatricen: Model med tolv memer, der udgør en videreudvikling af den klassiske spiraldynamiks otte memer (stadier).

Graves mente, at memerne var inddelt i to store trin eller udviklingsfaser. De første seks niveauer betragtede han som “overlevelsens-niveauer” præget af, hvad han kaldte “førstetrinstænkning.” Derefter sker der ifølge Graves et revolutionerende skift i bevidstheden til det, han kalder “værens-niveauer” og “andettrinstænkning.” I min erfaring er overgangen mellem disse niveauer meget flydende, og jeg lægger derfor ikke helt samme vægt på denne distinktion som Clare Graves.

I stedet for at tænke memerne i to store niveauer, ser jeg dem som udtryk for:

- **Tre centrale åndsevner** (vilje, kærlighed og intelligens) som manifesterer sig på:
- **Fire overordnede niveauer** (krop, personlighed, sjæl og ånd).

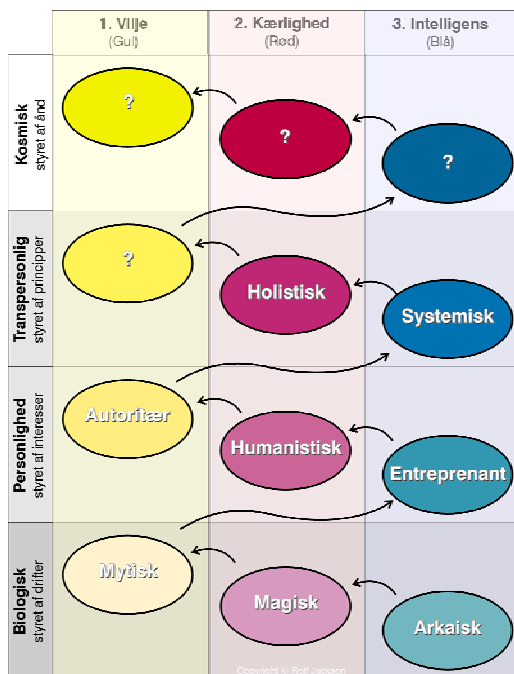
Opstiller man en matrix med dette afsæt fremkommer modellen i figur 7 forholdsvis naturligt. Memet Syntesisk er det niende mem, som den klassiske spiraldynamik postulerer, men ikke beskriver. De tre øverste mem er en udvidelse af den klassiske spiraldynamik.

Den fremstilling, som gives her, afviger på væsentlige punkter fra den klassiske model. Navnene på memerne er bl.a. anderledes, idet den klassiske spiraldynamik bruger farver til at beskrive memerne. Men fordi jeg bruger farver til at beskrive de tre centrale åndsfakulteter (vilje, kærlighed og intelligens), har jeg fundet det mere forvirrende end oplysende at benytte de oprindelige farvebetegnelser. Dertil kommer, at det indhold, jeg tilskriver disse memer, er en smule justeret i forhold til den klassiske spiraldynamik. Det er de, fordi min model har et teoretisk afsæt, i modsætning til den klassiske spiraldynamik, der i alt væsentlighed hviler på et empirisk grundlag. Samlet set har det gjort, at jeg har givet memerne mine egne navne, omend de er inspireret af den klassiske spiraldynamik.

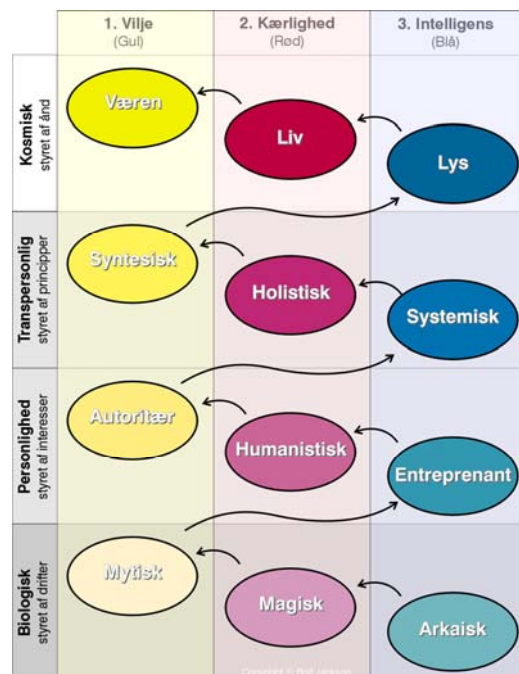
De ekstra memer

I Clare Graves forskning dukker de tre øverste memer ikke op, fordi der er så få mennesker, som besidder disse kvaliteter. Et groft estimat af antallet af mennesker, med et af de fire øverste memer, er omkring 100.000 på verdensplan. Det er mindre end én ud af 50.000 hvilket forklarer, hvorfor Graves ikke fik øje på disse memer i sin forskning. De er simpelthen for sjældne til, at man kan identificere dem i en statistisk undersøgelse.

Dertil kommer, at Graves forskning ikke var baseret på en egentlig åndelig forståelse af menneskets natur, hvorfor han formentlig heller ikke har spurgt specifikt til disse niveauer betragtningmåder. Den her opstillede model er således anderledes end den klassiske spiraldynamik, men den giver os langt bedre mulighed for at forklare, hvorfor disse perspektiver er så grundlæggende. Det giver os også fingerpeg om, hvilke udviklingsperspektiver og -udfordringer de forskellige memer indeholder.

Figur 8: Illustration af memernes udvikling ifølge den klassiske spiral dynamik.

Figur 9: Illustration af memernes udvikling ifølge den udvidede spiraldynamik.

De tolv memer

Lad os nu vende opmærksomheden imod de tolv memer og forsøge at tydeliggøre deres psykologiske indhold.

Memernes evolution.

Ifølge den klassiske spiraldynamik har memerne nogenlunde udviklet sig tidsmæssigt som følger (Se figur 6):

- **Mytisk, Magisk og Arkaisk** er meget gamle og opstod i perioden 100.000-10.000 BC. (Jæger-samler samfund).
- **Autoritær** opstod ca. år 3.000 BC markeret ved monoteistiske religioner.
- **Entreprenant** opstod i perioden år 600-1000 og blev udtrykt i den videnskabelige revolution og den industrielle revolution.
- **Humanistisk** blev født med den franske revolution omkring år 1780 og er karakteriseret af en værdsættelse af mennesket i sig selv.
- **Systemisk** blev født med almengørelsen af telekommunikation, symboliseret ved fjernsynets udbredelse i slutningen af fyrrerne.
- **Holistisk** blev født med almengørelsen af global bevidsthed, markeret ved rumrejser/månelandinger (60'erne), internettets fødsel (70'erne) samt Alain Aspekts berømte forsøg i 1982, der beviste kvantemekanikkens ikke-lokalitet.

Personligt tror jeg ikke, at man kan lave så enkel en historisk tolkning af memernes udfoldelse. Uagtet, at den er interessant, betragter jeg derfor den ovenstående tidslinje som en meget forenklet fremstilling af virkeligheden.

De tolv memer i den udvidede spiral

I det følgende beskrives de tolv memer i den udvidede spiraldynamik. Beskrivelserne af de første otte memer, såvel som eksemplerne og magtangelserne, er inspireret af den klassiske spiraldynamik, omend justeret en smule i relation til det nye teoretiske fundament.

De første otte memer i modellen har tilstrækkelig udbredelse i samfundet til, at Bech og Cowan i deres bog om spiraldynamikken har angivet memernes omtrentlige indflydelse i samfundet. Jeg har valgt at gengive deres estimater, men afstå fra at estimere indflydelsen fra de fire sidste memer i min model, fordi de er så sjældne, at det bliver yderst spekulativt. Der er dog næppe tvivl om, at den indirekte indflydelse af disse memer gennem filosofi, kunst og nyskabende idéer er ret betydelig.

Det biologiske niveau

De første tre memer er forankret i vores biologiske og instinktive natur. Dette aspekt af vort væsen deler vi langt hen ad vejen med de højerestående dyr. Vi ser da også, at dyrisk vitalitet, og en dyb forbundethed med de instinktive overlevelseskræfter, spiller en stor rolle for disse memer. De er samtidig kilden til vores personlige kraft og energi og tæt forbundet med seksualiteten, idet denne kraft, og længslen efter ekstase, er en af de mest magtfulde manifestationer af vor instinktive natur.

1. Arkaisk-instinktiv

Det første mem er niveauet for grundlæggende overlevelse. Føde, vand, varme, sex og sikkerhed har første prioritet. Det er det allermest primitive udtryk for menneskelig bevidsthed. Selvom det er en manifestation af intelligensenergien, så er der intet intellekt endnu. Der er et spejlende opdagende nærvær, som går på opdagelse i virkeligheden. Det forlader sig på dyriske instinkter for sin overlevelse og danner flokke for at sikre livets videreførsel.

I det moderne samfund ses dette mem hos det nyfødte barn, som smager på verden og spejler det, det ser omkring sig. Barnet er ikke bevidst om sin krop og fungerer typisk i en form for symbiose med moderen. Det adskilte selv er knapt nok vækket.

Ses her: De første menneskelige samfund, nyfødte børn, senile gamle, personer med Alzheimers i sidste stadium, mentalt syge, hjemløse, sultende masser, personer med granatchok.

0,1 procent af den voksne befolkning, 0 procent af magten.

2. Magisk-animistisk

Det næste niveau er karakteriseret af kærlighedens mest primitive udtryk i form af ærefrygt, overtro og underkastelse. Tænkningen er animistisk, og det vrimler med magiske ånder, gode som onde. Deres velsignelser, forbandelser og fortryllelser bestemmer begivenhederne.

Kulturer præget af dette mem danner etniske stammer. Ånderne bor i forfædrene og binder stammen sammen. Politiske forbindelser etableres på grundlag af slægtskab og afstamning. Det kan lyde holistisk, men er i virkeligheden atomistisk: Symbolsk set kan man sige, at dette mem har et navn for alle flodens bugtninger, men intet navn for begrebet "flod."

Ses her: Tro på voodoo-lignende forbandelser, blod-ed, blodfejder, lykkeamuletter, familieritualer, magiske etniske overbevisninger og overtro; stærkt i den tredje verden, hos bander og sportsteams.

10 procent af befolkningen, 1 procent af magten.

3. Mytisk

Det næste mem afspejler magtaspektet manifesteret i det biologiske instinktliv. Her har vi krigeren, som kæmper for magt og ære. Ifølge den klassiske spiraldynamik har vi her den første tilsynskomst af et selv, der er adskilt fra stammen. Selvet er magtfuldt, impulsivt, ego-centrisk og heroisk.

Forestillingsverdenen er forankret i arketyperne forestillinger med magisk-mytiske ånder, drager, dyr og magtfulde personer. De religiøse forestillinger er præget af guder og gudinder, magtfulde væsner og kræfter, der må tages hensyn til, både gode og onde. Alle disse kræfter er uden for selvet.

Kulturelt set manifesterer det sig i form af feudale herremænd eller gangstere, der beskytter deres underordnede i bytte for lydighed og arbejdskraft. Magt og ære er det naturlige omdrejningspunkt for dette mem. Verden er en jungle fuld af trusler og røvere. Dette mem søger at vinde for enhver pris og snyder og bedrager, hvis det er nødvendigt. Det nyder selvet til det yderste uden fortrydelse eller anger.

Ses her: Unge i oprør, mafiaen, mentaliteten i det vilde vesten, feudale kongeriger, episke helte, bandedere, lykkeriddere, vilde rockstjerner, Fluernes Herre.

20 procent af befolkningen, 5 procent af magten.

Skiftet til det personlige niveau

Her sker et afgørende skift fra det instinktive til det personlige. Jeget og individualiteten slår igennem ved, at intellektet, i form af abstrakte idealer og filosofiske idéer, begynder at gøre sin indflydelse gældende. Tænkningen på dette niveau er stadig meget personlig og konkret,

men instinkterne domineres nu af jeget og jegets dagsorden, som strækker sig ud over den umiddelbare sanselige tilfredsstillelse til noget større.

Bemærk at den underliggende model (figur 7) antyder, at den naturlige udvikling på et givent niveau er først:

- **intelligens**, så
- **kærlighed**, og til sidst
- **vilje**.

Denne rækkefølge ser vi, i den klassiske spiraldynamik, på det instinktive niveau, som lige er gennemgået, og igen på det transpersonlige niveau. Det er desuden en rækkefølge, som giver mening, idet viljesaspektet på sin vis inkluderer og syntetiserer de to forudgående niveauer, da en viljeshandling forudsætter erkendelse (tænkeevne, som spejl af intelligens) og begær (føleevne, som spejl af kærlighed).

Den klassiske spiraldynamik (KSD) angiver dog den evolutionære rækkefølge af de *personlige* memorer anderledes. Ifølge KSD folder memorerne sig historisk set ud med først:

- **viljesaspektet** (Autoritær – omkring 3000 BC), så
- **intelligensaspektet** (Entreprenant – omkring 600-1000 AD) og endelig
- **kærlighedsaspektet** (Humanistisk i 1700-tallet).

Spiralen er som sagt ikke en stiv matrix af bestemte typer, men et rodet virvar af overlappende kultur- og bevidsthedsformer, som ikke altid lader sig klart adskille. Derfor behøver memorerne ikke nødvendigvis at opstå i en bestemt rækkefølge, og KSD kan meget vel have ret i påstanden om den historiske udviklingsrækkefølge. Det er også muligt at yderligere forskning vil afsløre, at memernes historiske opdukken måske er mindre entydig end KSD påstår.

Min fornemmelse for memernes rolle i forskellige civilisationers kulturformer er, at alle memorerne har været til stede til alle tider, men at der har været store forskelle på, hvor tydeligt de er kommet til udtryk. Megen af vores viden om tidligere tiders civilisationer kommer fra vidnesbyrd fra deres bygninger og teknologi, såvel som de krige der er ført ned igennem historien. Dette kunne muligvis forklare, hvorfor viljesaspektet (Autoritær) og intelligensaspektet (Entreprenant) anses for at have udviklet sig før det Humanistiske mem, idet dette sidste mem ikke, i lige så høj grad som de to foregående, efterlader sig store monumenter for eftertiden, men måske i højere grad fokuserer på samtidens umiddelbare behov.

Men lad os bevæge os videre op i spiralen.

4. Autoritær

Det Autoritære mem udtrykker viljesaspektet på det personlige plan. I kombinationen af jegets afsæt i den konkrete tænkeevne og viljeskraftens absolutte karakter opstår dette mems karakteristika.

For dette mem har livet mening, retning og formål med resultater bestemt af en almægtig orden. Denne retfærdige orden håndhæver nogle adfærdsregler baseret på enevældige og uforanderlige principper for "rigtigt" og "forkert." At bryde reglerne har alvorlige, måske vedvarende følger. At følge reglerne giver belønninger til de trofaste.

Dette mem er grundlaget for oldtidens nationer med stive sociale hierarkier. Det er patriarkalsk – der er kun én rigtig måde at gøre tingene på. Lov og orden er i centrum. Impulsivitet kontrolleres gennem skyld, bogstavelige religiøse tolkninger og fundamentalistiske overbevisninger. Der er lydighed mod ordensregler, og tænkemåden er stærkt konventionel og konform. Memet er ofte religiøst, men der kan også være tale om en sekulær eller ateistisk orden.

Ses her: Det puritanske Amerika, det maoistiske Kina, totalitære stater, middelalderlige regler for ridderlighed og ære, religiøs fundamentalisme, spejderbevægelsen, patriotisme.

40 procent af befolkningen, 30 procent af magten.

5. Entreprenant

Her udtrykkes intelligensen på det personlige plan, og denne kombination føder det distinkte selv. Selvet undslipper den Autoritære flokmentalitet her og søger individuel sandhed og mening.

Dette mem betragter verden som en rationel og velsmurt maskine med naturlove, der kan læres, mestres og manipuleres til ens egne formål. Det er stærkt præstationsorienteret, især mod materialistiske gevinster. Det er videnskabeligt orienteret imod fakta og konkret viden, og videnskabelige regler styrer politikken, økonomien og de menneskelige begivenheder. Verden er et skakbræt, hvor kampe udkæmpes, og vinderne opnår forrang og triumferer over taberne. Det er optaget af at sejre og danner strategiske alliancer og manipulerer gerne med sandheden, hvis det er oportunt. Det er grundlaget for transnationale virksomheder.

Ses her: Renæssancemennesket, Wall Street mentalitet, fremskydende middelklasser, trofæjagt, kolonialisering, koldkrigs mentalitet, mode- og kosmetikindustrien, materialisme, sekulær humanisme, liberal egeninteresse.

30 procent af befolkningen, 50 procent af magten.

6. Humanistisk

Det Humanistiske mem udtrykker kærlighedsaspektet på det personlige plan. Personlige relationer er derfor omdrejningspunktet for dette mem. Det er fællesskabsorienteret, orienteret mod menneskelige bånd, følsomt overfor økologiske hensyn og dygtigt til at netværke. Dette mem mener, at den menneskelige ånd må befries for grådighed, dogmer og opsplitning. Følelser og omsorg skal erstatte kold rationalitet.

Dette mem søger at værne om Jorden, Gaia og livet. Det er imod hierarkier og søger at etablere jævnbyrdige forbindelser og gensidige forpligtelser, f.eks. i form af borgerrettigheder. Selvet er relativt, og sandheden betragtes som subjektiv. Det lægger vægt på gruppedynamik med afsæt i dialog og gode relationer. Det er grundlag for værdifællesskaber (dvs. frit valgte tilhørsforhold baseret på fælles synspunkter).

Det træffer helst beslutninger gennem forlig og konsensus. Bagsiden af medaljen kan være endeløse processer og manglende evne til at nå frem til en beslutning. Dette mem har stærkt fokus på ligeværd, anti-hierarkiske og pluralistiske værdier. Det ser virkeligheden som en social konstruktion og værdsætter mangfoldighed og relativistiske værdisystemer.

Ses her: Oplysningstiden, dyb økologi, emotionel intelligens, postmodernisme, humanistisk psykologi, frigørelsesteologi, sensitivitetsøvelser, Kirkernes Verdensråd, Greenpeace, dyrevelfærdsbevægelser, økofeminisme, postkolonialisme, politisk korrekthed, menneskerettigheder, økopsykologi.

10 procent af befolkningen, 15 procent af magten.

Skiftet til det transpersonlige niveau

Med fuldbyrdelsen af den personlige etage er den menneskelige bevidsthed parat til et kvantespring ind i den transpersonlige tænkning – hos Clare Graves kaldet “andettrinstitænkning.” Clare Graves refererede til dette som et “kritisk spring,” hvor en “afgrund af utrolig dybde krydses.” Årsagen er, at fokus nu skifter fra det personlige til det mere universelle og begyndende transpersonlige plan.

Dette skift til et mere mentalt bevidsthedsfokus betyder, at man evner at tænke både vertikalt og horisontalt og bruge både hierarkier og heterarkier* — både rangorden og netværk. Man forstår nu, for første gang, hele spektret af indre udvikling og kan derfor se, at hvert niveau og hvert mem er af afgørende vigtighed for hele spiralens sundhed.

En ting, som erfaringsmæssigt er karakteristisk for den måde, hvorpå folk reagerer på spiraldynamikken, er ved enten:

1. At afvise den, eller
2. At reagere med følelsen af, at “Det har jeg altid vidst, jeg har bare ikke kunnet sætte ord på det.”

Det er karakteristisk, fordi evnen til at genkende spiralen og intuitivt indse dens sandhed, netop er et kendetegn ved den transpersonlige tænkning. For umiddelbart at kunne anerkende værdien af denne spiral, skal man således have et stænk af de Systemiske eller Holistiske mem i sin bevidsthed (forklares i det følgende). Autoritær, Humanistisk og Entreprenant vil derimod ofte reagere med at afvise spiralen, idet de er af den klare overbevisning, at alene deres perspektiv er rigtigt.

Ken Wilber formulerer det således[†]:

Hver bølge “transcenderer og inkluderer.” Det vil sige, at hver bølge går ud over (eller transcenderer) sin forgænger, og alligevel inkluderer eller omfavner den sin forgænger i sin egen sammensætning. For eksempel transcenderer og inkluderer en celle molekyler, som transcenderer og inkluderer atomer. At sige, at et molekyle går ud over et atom, er ikke det samme som at sige, at molekyler hader atomer, men at de elsker dem: De omfavner dem i deres egen sammensætning; de inkluderer dem, de marginaliserer dem ikke. På samme måde er enhver eksistensbølge en fundamental ingrediens i alle følgende bølger, og således må de alle værdsættes og omfavnes.

Desuden kan enhver bølge i sig selv blive aktiveret eller genaktiveret, når livsomstændighederne berettiger det. I nødsituationer kan vi aktivere Mytisk styrke; som svar på kaos har vi måske brug for at aktivere Autoritær orden; når vi søger job, har vi måske brug for Entreprenant præstationsevner; i ægteskab og venskab har vi brug for de tætte Humanistiske relationer. Alle disse mem har noget vigtigt at bidrage med.

Men hverken de biologiske eller de personlige mem værdsætter fuldt ud eksistensen af de andre mem. Ethvert af førstetrins-memerne (de to første niveauer) tror, at dets eget verdenssyn er det rigtige eller mest perspektivrige. Det reagerer negativt, hvis det udfordres, det langer ud med sine egne våben, når som helst det trues.

Autoritær orden har det meget dårligt med både Mytisk impulsivitet og Entreprenant individualisme. Entreprenant individualisme mener, at Autoritær orden er for idioter, og at Humanistisk ligeværd er svagt og flippet. Humanistisk ligeværd har svært ved at underkaste sig rangordning efter fortrin og værdi, hierarkier eller hvad som helst, der ser Autoritært ud, og derfor reagerer Humanistisk stærkt på Autoritær, Entreprenant og alt præ-Humanistisk.

Alt dette begynder at ændre sig med den transpersonlige tænkning. Fordi den transpersonlige bevidsthed er fuldt ud klar over de indre niveauer af udvikling – selv om den ikke kan udtrykke det på en teknisk måde – træder den tilbage og forstår det store overordnede billede. Derfor værdsætter den transpersonlige tænkning den nødvendige rolle, som alle de forskellige mem spiller. De transpersonlige mem tænker på den overordnede eksistensspiral og ikke blot på et bestemt niveau.

* Et heterarki er en organisation, hvor der er meget uklare ansvars og magtforhold.

[†] Passagen er lettere redigeret for at tilpasse det den aktuelle models terminologi. Ken Wilber: *A Theory of Everything*, s. 11

Hvor det Humanistiske mem begynder at forstå de utallige forskellige systemer og pluralistiske sammenhænge, som eksisterer i forskellige kulturer, går det Holistiske mem et skridt videre. Det kigger efter de omfattende sammenhænge, der forbinder og samler disse pluralistiske systemer, og tager således disse adskilte systemer og begynder at omfavne, inkludere og integrere dem i holistiske spiraler og integrerede netværk. Den transpersonlige tænkning er med andre ord medvirkende til at flytte fra relativisme til holisme, eller fra pluralisme til integralisme.

De transpersonlige mem

Resultaterne af den omfattende research af Graves, Beck og Cowan, som Wilber også refererer til, antyder, at der er mindst to store bølger (memer) i denne andettrins-bevidsthed: Systemisk og Holistisk. Dertil kommer, at de antyder eksistensen af endnu en bølge, som i min fremstilling kaldes Syntesisk. Indholdet af dette sidste mem defineres dog ikke af den klassiske spiral dynamik (KSD).

8. Systemisk

Det Systemiske mem accepterer livets paradokser og finder en balance mellem sandheder og usikkerheder. Livets skønhed værdsættes over materielle ejendele. Det udvikler personlig frihed uden at skade andre eller reducere andres muligheder. Det besidder højt individualiserede og komplekse kompetencer, men med en forståelse for forbindelser, paradokser og evnen til at navigere i både kaotiske og ordnede systemer. Fleksibilitet, spontanitet og funktionalitet har den højeste prioritet.

Forskelle og pluraliteter kan integreres i uafhængige naturlige flows. Ligeværd komplementeres med naturlige grader af rangorden og fortrin. Det mener, at viden og kompetence bør erstatte magt, status og begrænsende sociale normer. Den fremherskende verdensorden ses som resultatet af eksistensen af forskellige niveauer af virkelighed. Det opererer med hierarkier på flere niveauer og god ledelse, der letter udviklingen af tekniske og sociale kompetencer gennem niveauer af stigende kompleksitet.

Ses her: Kreative forskningsmiljøer, Peter Senges "Lærende organisation," kaosteori, avancerede vidensorganisationer, øko-industrielle parker (der bruger hinandens affaldsprodukter som ressourcer).

1 procent af befolkningen, 5 procent af magten.

8. Holistisk

Dette mem ser jorden som et dynamisk sammenhængende hele. Idéen om jordens biosfære som en levende helhed – Gaia – betragtes som en selvfølgelighed. Selvet er både individuelt og en del af et større favnende hele. Alt er forbundet med alt andet i økologisk og bevidsthedsmæssig henseende. Det forener følelse med viden, mange niveauer væves sammen i ét bevidst system. Der er en universel orden, men på en levende og bevidst måde – som hverken er baseret på ydre regler (Autoritær) eller gruppebånd (Humanistisk).

I visse sammenhænge involverer det fremkomsten af en ny spiritualitet som et netværk af alt levende. Holistisk tænkning bruger hele spiralen, ser mange niveauer af interaktion, opdager harmonier, mystiske kræfter og gennemtrængelige flow-tilstande, som gennemsyrrer enhver organisation.

Ses her: David Bohms teorier om den indfoldede og udfoldede orden, Rupert Sheldrakes "Morfogenetiske felter," Ken Wilbers "Bevidsthedsspektre," James Lovelocks "Gaia Hypotese," Teilhard de Chardins "Noosphere."

0,1 procent af befolkningen, 1 procent af magten.

Med mindre end 2 procent af befolkningen på det transpersonlige niveau (og kun 0,1 procent på Holistisk) er disse bevidsthedsformer relativt sjældne. De betragtes af mange som

forkanten af den samlede menneskelige udvikling. Men måske endnu mere sofistikerede memer er på trapperne...

Beck og Cowan antyder nemlig, at et yderligere mem er ved at bryde frem. De undlader dog at spekulere i, hvilke kvaliteter dette mem rummer. Det vil dog helt sikkert være karakteriseret af en øget kompleksitet og en endnu mere universel forståelse af både selvet og det omgivende univers.

Nye memer manifesterer sig samfundsmæssigt,* når nye livsomstændigheder kræver det. Der er således grund til at tro, at et helt nyt mem er ved at udvikle sig i disse år, fordi internettet og globaliseringen har introduceret nogle radikale ændringer i menneskets livsvilkår. Dertil kommer klimakrisen, som nødvendiggør et helt nyt niveau af globalt samarbejde.

Med afsæt i det teoretiske fundament for min model, kan dette frembrydende mems essentielle karaktertræk med rimelig stor sikkerhed forudsiges. Jeg har givet dette mem navnet "Syntesisk," fordi det er karakteriseret ved evnen til *syntese*. Hvis vi derfor vil forstå den nye mem, som er under udvikling, er det først og fremmest i de avancerede videnskulturer, vi skal kigge, idet det formodentlig er her, det vil manifestere sig først.

Bemærk at der ud for dette og de følgende memer ikke er angivet deres "magt." De mennesker, som repræsenterer dette og endnu mere avancerede memer, har en forsvindende lille formel magt i samfundet. De påvirker primært samfundet gennem deres kunstneriske indflydelse, åndelige inspiration og personlige lederskab. Det er svært at gøre op i en procentsats, hvorfor jeg har undladt at gøre dette.

9. Syntesisk

Det Syntesiske mem mener, at livet har et højere formål, som har at gøre med åndens evne til at åbenbare sig igennem konkrete former. Det stræber efter at bringe vores vision og udvikling i samklang med dette højere formål for på denne måde at accelerere udviklingen af bevidsthed, viden og en oplyst global civilisation.

Visionen om enhed for mennesket ses som et ideal, og der er en intellektuel forståelse af, at vi er en del af en større helhed og skal respektere denne helhed. Det globale perspektiv (Holistisk) og evnen til at integrere de mange delperspektiver (Systemisk) tilføres nu en fornemmelse og forståelse for helhedens vision og formål.

Der er en stigende evne til at forstå de subjektive strukturer, der i det skjulte binder forskellige udviklinger i samfundet sammen. Idéen om flade strukturer (Holistisk-/Humanistisk) forlades til fordel for en forståelse om strukturer, hvor transpersonlig (kosmisk) kærlighed er den kvalitet, der skaber balance i de kreative hierarkier. På denne måde er Syntesisk et langt mere dynamisk mem end Holistisk, idet den kreativt skabende kraft nu for første gang har en velfungerende struktur at arbejde igennem.

Hvor ses det?: Dette mem ses ikke tydeligt endnu. Begyndende former kan findes i sammenhænge, hvor forsøget på at skabe syntese mellem vilje og kærlighed står i centrum for kreative livsstilseksperimenter. I min bog "Grail Wars" kan man også se dette mem delvist udfoldet, i form af en fortælling fortalt fra dette mems perspektiv.

De kosmiske memer

Fra de transpersonlige memer bevæger vi os nu ind i et sæt memer, som ikke er inkluderet i den klassiske spiraldynamik og ej heller antydet. Disse memers eksistens vokser ud af den åndelige psykologi. De repræsenterer de tre centrale åndsfakulteter – vilje, kærlighed og intelligens, i deres arketyriske og kosmiske essens. Af denne grund forbliver beskrivelserne abstrakte og poetiske. Det er kræfter, som virker i kunstnere, videnskabsfolk og åndelige pionerer, men de har ikke en konkret samfundsmæssig og politisk manifestation på linje med

* I modsætning til den klassiske spiraldynamik, mener jeg, man kan spore alle memerne ned igennem historien. De har således altid eksisteret, men har ikke nødvendigvis haft mulighed for at manifestere sig samfundsmæssigt. Repræsentanter for de mere avancerede memer er ofte blevet forfulgt af autoriteterne.

de øvrige memorer. De tilhører i vid udstrækning mysteriernes verden, men det er alligevel interessant at fornemme forskellen i tonen, man finder i de tre memorer.

10. Lys

I den forståelse af universet, som vokser ud af reciprocitetsteorien*, er hele den kreative manifestationsfære lavet af lys. Denne sfære repræsenterer arketyrisk set Moderen eller det feminine (Helligånden i den kristne teologi). Det er symbolsk set den livmoder, i hvilken Faderens frø plantes og spirer. Dette mem kan poetisk udtrykkes som følger:

Jeg er evighedens spejl! Jeg er Moderen, det altfavnde nærvær. Jeg er det mørke, som også er lys. Jeg er det vibrerende nærvær, der er kilden til alt liv. Jeg er din inderste længsel. Jeg kommer til syne som genialitet og banebrydende idéer og som sans for skønhed, liv og latter. Der er ingenting, jeg ikke er delagtig i.

Ses her: Naturens skønhed, transpersonlige oplevelser af skønhed, kosmisk moder-mørke og seksuel ekstase, dronninger og prinsesser i eventyrernes verden, f.eks. Galadriel og Arven i Ringenes Herre.

11. Liv

Dette mem repræsenterer *bevidstheden* eller arketyrisk set barnet (Sønnen i den kristne teologi). Det repræsenterer frugten af evolutionen i form af den visdom og kærlighedsevne, som vokser ud af livserfaringen med formverdenen. Dette mem kan poetisk udtrykkes som følger:

Jeg er liv! Jeg er Barnet. Jeg er stilhedens stemme. Jeg kender mig selv som uendelig kærlighed og offervilje. Jeg åbenbarer livet igennem mit offer og giver alt for at opløfte livet omkring mig. Jeg kommer til syne som det medfølede og selvopofrende menneske, hvis kærlighed ingen grænser kender.

Ses her: Moder Teresa, Jesus Kristus, helten i episke eventyr, f.eks. Frodo og Gandalf i Ringenes Herre og Luke Skywalker i Stjernekrigen, store mystikere og helgener. Mystiske oplevelser af guddommelig nåde og kærlighed.

12. Væren

Det sidste mem er den første årsag, altings udspring. Arketyrisk set repræsenterer det Faderen. Dette mem kan poetisk udtrykkes som følger:

Jeg er! Jeg er Faderen, den evige ånd, skæbnens og vilkårets herre. Jeg kender mig selv som kosmisk skaberkraft, liv og død. Jeg er det lys, som også er mørke. Jeg kommer til syne som den barmhjertige og retfærdige hersker, der føder en ny og højere orden i samfundet og skaber nye former for kultur og civilisation.

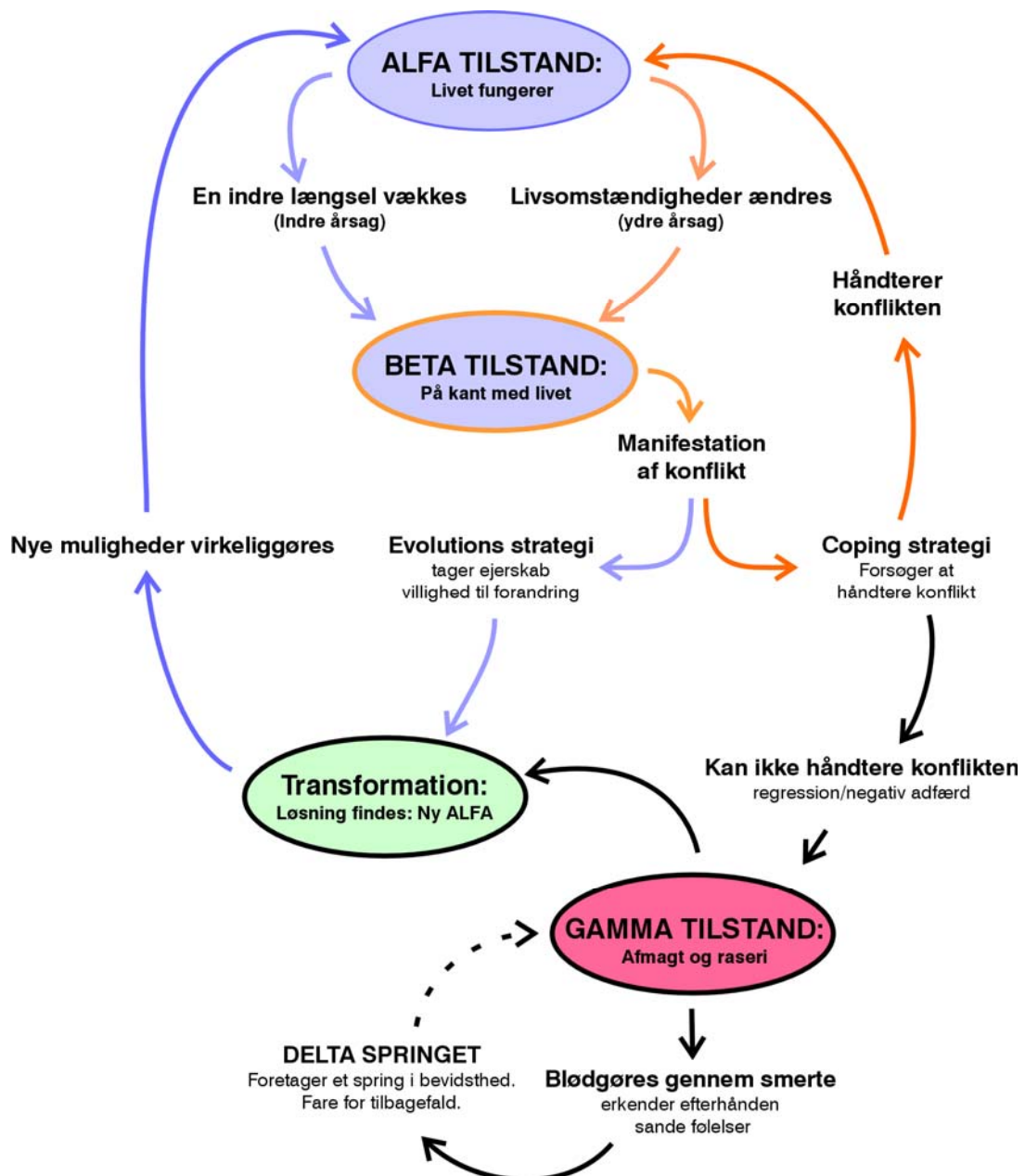
Ses her: Winston Churchill, Franklin D. Roosevelt, Nelson Mandela i politik, kongen i eventyrerne, f.eks.: Lord Elrond i Ringenes Herre og Darth Vader (Anakin Skywalker) i Stjernekrigen transpersonlige oplevelser af kosmisk død, ødelæggelse og genopstandelse.

De tre sidste memorer er specielle, idet de er vanskeligt konkretiserbare. Det kan være, at man med tiden vil være i stand til i højere grad at tydeliggøre dem, i takt med at disse memorers bevidsthed får et tydeligere udtryk i vores kultur.

* Reciprocitets teorien er uddybet i "På Randen af Fornuft." Den demonstrerer hvordan man kan fortolke kvanteteorien som en *bevidsthedsteori*, og derigennem åbne for en enkel løsning på de paradokser teorien har været plaget af siden dens oprindelse.

Memer og konfliktmønstre

Memerne er som sagt tænke måder, der har udgangspunkt i deres egne selvrefererende forestillinger. Memerne er opstået som konsekvens af de livsomstændigheder, individet lever under. Så længe tingene fungerer tilfredsstillende, og individer oplever at kunne takle livets udfordringer med afsæt i disse tænke måder, så er alt okay, og man vil forblive i sit "hjemmemem." Dette kaldes **ALFA** tilstanden vist i figur 10.

Figur 10: De forskellige tilstande memerne går igennem i forbindelse med konflikter. Konflikter opstår, når memernes syn på verden ikke stemmer overens med erfaringerne.

Men hvis der indtræffer en indre eller en ydre ændring, som gør, at livet ikke længere fungerer, så ændres tilstanden til det, vi kalder **BETA**. Det er en oplevelse af uhåndterlig konflikt. Det kan være en eksistentiel konflikt, hvor vi møder sider af livet, vi ikke er forberedte på at håndtere. Eller det kan være en situation som en naturkatastrofe, sammenbrud i familien eller andet, hvor de vante rammer pludselig bryder sammen. I livstruende situationer, sker der gerne det, at man regrederer til de mere primitive biologiske membrer. Mytisk styrke eller Magisk overtro kan pludselig dukke op. Ofte vil livstruende situationer få selv hærdede ateister til at bede Gud om hjælp. Måske ikke højlydt, men i deres stille sind. I sådanne situationer, hvor det er et spørgsmål om liv og død, træder vores ubevidste sind magtfuldt i kraft og trumfer fornuft og civiliseret adfærd.

I lidt mindre kriser, hvor det ikke er et spørgsmål om liv og død, men måske vores sociale anseelse eller succes på jobbet, der er på spil, er den instinktive reaktion at bruge det, man er god til, til at takle konflikten. Individet vil således ”skrue op” for dets styrker og forsøge at ”cope.”

I de mange tilfælde vil forsøget på at cope lykkes, og man vil finde en løsning på den udfordring, som udløste krisen. Men hvis krisen har rod i vores måde at forholde os til verden på, eller måske endda ligefrem skyldes selve vores tænkemåder, så vil denne copingstrategi kun forværre krisen, indtil vi står med en helt uoverskuelig situation. I dette tilfælde har vi to muligheder: Evolution eller sammenbrud.

Evolutionstrategien er en, hvor vi evner at kigge på os selv, og erkende manglerne i vores tænkemåder og lave passende justeringer. Dette kan sammenlignes med en terapeutisk proces, hvor man får ryddet op i tankegodset. Men den evolutionære vej kræver ressourcer og overskud. Hvis man skal have terapeutisk hjælp, koster det tid og penge. Hvis man skal klare det selv, kræver det tid og mentalt overskud, og mange vil komme til kort, fordi det kræver en dyb indsigt i sindet at takle sindets mange faldgruber.

Der er dog nogle mennesker, som i sig selv kan finde ressourcer til at overvinde psykologiske barrierer, som ville sende de fleste andre til tælling. Hvorfor det er sådan, kan virke som et mysterium. I min optik skyldes det gerne, at der er tale om en sjælelig kompetence eller indre visdom, som man kan trække på i kritiske situationer. Intuitivt *ved* man, hvordan man kan komme videre, og måske evner man bedre end andre at finde ressourcer og bede om hjælp, der hvor den er tilgængelig.

Men ofte er der *ikke* tilstrækkelige ressourcer hos et individ eller i ens sociale miljø til at gå ad evolutionsvejen. Hvis man ikke evner at udvikle sig, og hvis de livsudfordringer, man står overfor, er af en art, så de ikke kan løses inden for rammerne af det pågældende mem, så vil man før eller siden havne i gammatilstanden.

Gammatilstanden, markeret med rød i figur 10, er karakteriseret af mental ustabilitet, frustration og humørsvingninger. Det kan lede til depression, raseri, apati, voldelig adfærd, misbrugsadfærd, selvskade og andre ekstreme adfærdsformer. Fælles for dem er, at individet ikke har nogen reelt brugbare løsninger. Livets udfordringer virker uoverkommelige, og alle de strategier, man har lært, kommer til kort.

En person vil i dette tilfælde ofte regredere fra sit dominerende mem til mere primitive membrer og bruge den kraft, der ligger der, til at prøve at løse problemet. Dette kan ofte tage meget voldelige former og vil sjældent løse problemet. Når dette heller ikke lykkes vil resultatet ofte blive en form for apati og depression. Man er magtesløs og ved ikke, hvad man skal stille op. Man er tilsyneladende fanget i en håbløs situation uden gode muligheder.

	1. Vilje og magt (Gul)	2. Kærlighed-visdom (Rød)	3. Aktiv intelligens (Blå)
Kosmisk (styret af ånd)	<p>Væren</p> <p>Beta: Jeg kan ikke beskytte andre imod konsekvenserne af deres dumhed/blindhed.</p> <p>Gamma: Vanvid.</p> <p>Fejlantagelse: Det er mit ansvar hvis samfundet går under.</p> <p>Løsning: Lad dig absorbere ind i kilden og bliv ét med loven.</p>	<p>Liv</p> <p>Beta: Verden vil ikke tage imod min visdom og kærlighed.</p> <p>Gamma: Martyrium.</p> <p>Fejlantagelse: Gud vil at jeg skal lide.</p> <p>Løsning: Favn døden og bær dit kors.</p>	<p>Lys</p> <p>Beta: Jeg kan ikke forhindre odelæggelsen af det jeg elsker.</p> <p>Gamma: Sort magi.</p> <p>Fejlantagelse: Skabelse er livets formål.</p> <p>Løsning: Slip din kærlighed til at skabe og favn mysteriet</p>
Transpersonligt (styret af principper)	<p>Syntesisk</p> <p>Beta: Jeg skaber min egen virkelighed, men er magtesløs.</p> <p>Gamma: Visualiserer i én uendelighed.</p> <p>Fejlantagelse: Universet har overflod til alle.</p> <p>Løsning: Acceptér at livet er fuldt af begrænsninger.</p>	<p>Holistisk</p> <p>Beta: Samhørighed forsvinder i modet med livets modsætninger.</p> <p>Gamma: Teraperer i en uendelighed.</p> <p>Fejlantagelse: Alt liv er ét, derfor burde vi ønske det samme.</p> <p>Løsning: Acceptér at alt liv har individuelle legemer og derfor individuelle interesser.</p>	<p>Systemisk</p> <p>Beta: Logik kan ikke længere håndtere livets udfordringer.</p> <p>Gamma: Analyserer i en uendelighed.</p> <p>Fejlantagelse: Hvis vi forstår loven kan vi kontrollere verden.</p> <p>Løsning: Sindet er en barriere. Loven er hinsides forståelse.</p>
Personligt (styret af interesser)	<p>Autoritær</p> <p>Beta: Tvivl dukker op når "sandheden" bryder sammen.</p> <p>Gamma: Moralsk korstog, inkvisitioner, heksejagter.</p> <p>Fejlantagelse: Der findes kun én sandhed.</p> <p>Løsning: Lær at stole på hjertets visdom.</p>	<p>Humanistisk</p> <p>Beta: Når ressourcerne ikke slår til slides menneskelige relationer.</p> <p>Gamma: Stivsindet, dømmende, udfordrende alle andres motiver.</p> <p>Fejlantagelse: Samarbejde giver bedre resultater end konkurrence.</p> <p>Løsning: Forstå at samarbejde og konkurrence begge er vilkår og har hver deres nytte.</p>	<p>Entreprenant</p> <p>Beta: "Det gode liv" er truet af stress og nederlag.</p> <p>Gamma: Manipulation, beskidte aftaler og bestikkelse.</p> <p>Fejlantagelse: Mennesker er motiveret af materiel succes.</p> <p>Løsning: Slip fokus på individuel præstation og værdsæt fællesskabets værdi.</p>
Biologisk (styret af drifter)	<p>Mytisk</p> <p>Beta: Usikkerhed fordi de stærke viser svaghedstegn.</p> <p>Gamma: Giver pokker i alt og går bersærk.</p> <p>Fejlantagelse: Mennesker må domineres af en stærkere kraft for at holde deres begær i skak.</p> <p>Løsning: Du <i>er</i> ikke din livskraft.</p>	<p>Magisk</p> <p>Beta: Ofringerne hjælper ikke og stammens orden kollapser.</p> <p>Gamma: Forsvinder ind i angst, overtro og meningsløse ritualer.</p> <p>Fejlantagelse: Vi skylder familien/slægten alt.</p> <p>Løsning: Du <i>er</i> ikke gruppen. Find din egen identitet og lær at skelne mellem tro og virkelighed.</p>	<p>Arkaisk</p> <p>Beta: Sult og fysiske trusler.</p> <p>Gamma: Ruller sammen i fosterstilling og går i mental koma.</p> <p>Fejlantagelse: Døden er den endelige afrund.</p> <p>Løsning: Du <i>er</i> ikke din krop. Udvikl sindet og få et større perspektiv på livet.</p>

Figur 11: Beskrivelse af beta og gammatilstanden, samt det essentielle dilemma for de tolv memorer. Disse er blot skitseret meget kortfattet og behøver en uddybning for at kunne forstås i dybden.

Men hvorfor er det så svært? Hvad er det centrale problem? Vanskeligheden ligger i den måde, vores psyke er bygget op på. De samme psykiske kompetencer, som sætter os i stand til at være fantastiske skabende væsner, bliver i konfliktsituationerne en barriere for at lave et nødvendigt bevidsthedsskift.

Hvis en person således var i stand til at give slip på visse af sine (ofte ubevidste) yndlingsforestillinger, så ville vedkommende kunne komme ud af krisen. Men der er magtfulde psykologiske grunde til, at man *ikke* blot kan dette.

Fra et individuelt perspektiv er problemet den *investering*, man har i sin identitet. Dette er en meget magtfuld investering, og man slipper den kun nødtvungent. Derfor vil der ofte gå

lang tid, hvor personen slås med lidelser og smerter af forskellig art, førend der indfinder sig en villighed til at overveje, om man muligvis *ikke* har ret i sine grundlæggende antagelser om livet. Her, hvor der er kommet en blødhed og åbenhed i sindet, da bliver deltaspringet muligt.

DELTA markerer et spring i bevidsthed, som ikke skyldes evolution, men en *transformation*. Det er en proces, hvor man åbner ind til sine dybere åndelige ressourcer og giver slip på jegets forestilling om, hvordan livet er. Det er en dyb afgrund, der skal krydses her, for jeget må i processen acceptere at blive delvist opløst. Det opleves som en form for dødsproces, og det er det egentlig også. Det er døden for de *tankeformer*, der har levet inde i én, og fødslen af et helt nyt perspektiv.

Grunden til, at denne proces opleves som så voldsom, er, at personen *identificerer* sig med de energistrukturer, der lever i sindet. Disse tankeformer kaldes også elementaler. De er som små børn. De har deres eget liv, og når de oplever at blive truet, så gør de alt for at overbevise deres skaber om, at de er helt uundværlige, og der vil ske noget frygteligt, hvis deres skaber skulle vælge at opgive dem.

Det kan være svært at forstå, hvis man ikke har oplevet det, men disse elementaler er helt konkret som små personer, der lever inden i én. Og man mærker deres dødsangst meget intenst. Personer, der står overfor deltaspringet, vil derfor typisk skulle gå igennem en rædsel uden lige. Men man *er* ikke disse små væsner. Det er blot noget, man bilder sig ind, fordi man *identificerer* sig med dem. I samme øjeblik man begynder at overveje, hvorvidt disse tankeformer måske blot *er* forestillinger eller tankeformer, begynder de at miste deres magt. Når man kigger neutralt på dem, vil man nemlig opdage, at det ikke giver nogen mening at være så bange, og så er man næsten allerede i mål.

Af denne grund, reagerer disse små tankebørn også kraftigt på forståelser som disse, for den truer fundamentet for deres eksistens. Hvis læseren tager den viden her alvorligt, vil det reducere indflydelsen fra disse ubevidste elementaler dramatisk. Med mem-teorien opnår man derfor et meget magtfuldt fundament til at gøre op med de kollektive dysfunktionelle forestillinger, som plager menneskeheden i dag.

Det afgørende valg

Det, som gælder for individet, gælder analogt også for samfundet som helhed, omend dynamikken selvfølgelig er anderledes. I samfundet er det ikke delpersoner inden i en person, som konflikter, men personer og grupper i samfundet, som konflikter med hinanden.

Sagen er den, at menneskeheden, som helhed, er i gammatilstanden i dag. De forestillinger, vi har troet på i fortiden, fungerer ikke, og vi har endnu ikke fundet en ny forståelsesramme, som gør, at vi kan takle de enorme problemer, vi kollektivt står overfor.

Konflikten bliver gradvist mere tydelig, og intensiteten af den psykiske frustration stiger langsomt. Men som modellen her siger, så skal intensiteten være ret høj, førend der indfinder sig en parathed til at lave et reelt skift. Det eneste, man set fra et højere perspektiv kan gøre, er at tydeliggøre problemet og afvente, at den nødvendige villighed til at forholde sig til virkeligheden indfinder sig hos befolkningen.

En kosmopolitisk analyse

Lad os forsøgsvis overveje, hvordan politisk ledelse kunne se ud i et land, hvor de højere memer er med til at præge de politiske beslutninger.

	1. Vilje og magt (Gul)	2. Kærlighed-viddom (Rød)	3. Aktiv intelligens (Blå)
Transpersonlig (styret af principper)	Syntetisk (0% magt) Livet folder sig ud indefra! Der er en større orden i universet, og når vi åbner os for denne orden åbenbares en flig af livets mysterie igennem os. Vores lyst til at skabe rummer nøglen til at balancere magt og kærlighed. Disciplin og evnen til at rumme modsætninger er forudsætningen for et sundt samfund.	Holistisk (1% magt) Alt er et! Jorden er et levende væsen. Samhørighed med livet omkring os er kilden til harmoniske relationer. Økologisk bevidsthed går hinsides bæredygtighed til en værdsættelse af selve livets dyrebarhed. Personlig og åndelig udvikling er forudsætningen for et sundt samfund.	Systemisk (4% magt) Alting sker i en kontekst! Alle systemer er forbundet af komplekse feedback mekanismer. Prioriteringer sker med afsæt i faktuel viden og oplyst videnskabelighed. En klog balance imellem modstridende hensyn er forudsætningen for et sundt samfund.
Personlig (styret af interesser)	Autoritær (30% magt) Du er enten med mig eller imod mig! Der er rigtigt og forkert, og vores samfund bør afspejle det, som moralsk set er rigtigt. De som bryder reglerne bør straffes, de som følger dem bør belønnes. Traditionerne skal holdes i hævd, og vi bør ofre os for Gud, konge og fædreland.	Humanistisk (15% magt) Fællesskabet er det vigtigste! Herarkier og magtmisbrug er kilden til samfundets problemer. Inklusivitet og ligeværdige relationer er nøglen til et sundt samfund. Empati og omsorg bør erstatte kold rationalitet, og den menneskelige ånd må befris for dogmer og grådighed.	Entreprenant (50% magt) Må den bedste mand vinde! Individuel sandhed og sund fornuft er i fokus. Funktionalitet og nytteværdi prioriteres. Verden er en rationel og velsmurt maskine med naturlove, der kan læres, mestres og manipuleres. Stærkt præstations- og konkurrenceorienteret imod materiel udvikling og innovation.

Figur 12: Oversigt over de seks centrale memer, som udgør ca. 99 % af jordens befolkning. Omkring 1 % udgøres af de mere primitive memer (MYTISK, MAGISK og ARKAISK) og mindre end én ud af en mio. af de mere avancerede memer (VÆREN, LIV og LYS). Se alle memerne i figur 7 på side 8.

Noget af det første, som vil ske, er, at man i samfundsdebatten vil begynde at genkende de argumenter, de forskellige memer benytter, og der vil komme en øget bevidsthed omkring de forskellige memers styrker og svagheder (skyggesider).

Politikere og meningsdannere vil begynde at betragte deres egne tænkemåder mere kritisk og holde op med at tage for givet, at man har ret, blot fordi man kan opstille spidsfindige argumenter for at forsvare sin holdning. Man vil erkende, at vores evne til at narre os selv, kombineret med vores stærke følelsesmæssige tilknytning til bestemte forestillingsverdener (narrativer) kan være en hæmsko i processen med at lave politiske løsninger, der virker i praksis.

Det næste, som vil ske, er formentlig, at man i erkendelsen af de tre søjlers eksistentielle basis og deres meget forskellige perspektiver vil overveje, hvordan man kan tilrettelægge en politisk debat, således at alle bliver hørt. Man vil efterstræbe at ingen af de tre grundmemer (Gul, Rød og Blå) – som alle repræsenterer en form for sandhed – oplever at blive tromlet af de andre.

Hvis en politik gennemføres baseret på en beslutningsproces, hvor alle føler sig hørt og oplever, at deres behov bliver vægtet på lige fod med andres behov, vil det ofte være langt lettere at implementere den løsning, man er kommet frem til, fordi den har bred opbakning. I modsat fald har man måske nok fået vedtaget en løsning, men man risikerer, at der vil være

en række aktører, som vil gøre deres bedste for at sabotere implementeringen. At tromle en beslutning igennem har derfor en væsentlig psykologisk og økonomisk omkostning. Det er intet kontroversielt i dette, men bevidstheden om memerne tydeliggør dynamikken.

I politik i dag er det ofte sådan, at de, som er intellektuelt og retorisk stærke (Blå), tromler de, som er mere følelsesorienterede (Rød) eller de, som er optaget af sandhed og formål (Gul).

En ny politisk proces

Politik med afsæt i de højere memer vil formentlig være ligeså forskelligt fra det, vi kender som demokrati i dag, som moderne parlamentarisme er fra feudal middelalderpolitik. Det er en verden, vi endnu ikke kender, og vi må gå på opdagelse i de nye muligheder og få nogle praktiske erfaringer, førend den rigtige måde at bruge de nye forståelser står klart.

En mulig model for en politisk proces kunne være, at man i forbindelse med overvejelsen af politiske spørgsmål betragter dem ud fra tre forskellige perspektiver, som er:

- Et **åndeligt perspektiv**, relateret til Gul (vilje). Dette kan f.eks. gøres ved at meditere på spørgsmålene: Hvad er den optimale løsning i forhold til helheden? Hvad er det åndelige formål i den udfordring, samfundet står over for her? Hvad har vi som menneskehed brug for at lære af denne udfordring?
- Et **følelsesmæssigt perspektiv**, relateret til Rød (kærlighed). Dette kan gøres ved at åbne sit hjerte for de menneskelige behov, der er på spil. Hvem bliver berørt af denne problemstilling? Hvordan vil forskellige løsninger opleves af de, som påvirkes af dem, som administratorer eller klienter? Hvad *føles* rigtigt, når alle hensyn tages i betragtning?
- Et **intellektuelt perspektiv**, relateret til Blå (intelligens). Dette gøres ved at analysere problemstillingen og reducere den til delproblemstillinger som løses hver for sig. Endelig laves en cost/benefit analyse, og den praktiske og mest effektive og økonomiske løsning, der har den største nytteværdi, kan identificeres. Denne tilgang minder meget om det, som i fagsprog kaldes operationsanalyse.

Forestil dig en politisk proces, hvor man betragter problemet fra alle tre perspektiver. Det kan enten ske ved at dele sig op i mindre grupper, som repræsenterer de forskellige perspektiver, eller gennem en proces, hvor alle forsøger at anskue problemet fra tre forskellige sider.

Når dette er sket, mødes man så i en respektfuld debat, hvor man deler de forståelser, der er opstået af denne undersøgelse. Igennem denne debat forsøger man så at nå frem til den løsning, som har bredest muligt opbakning og favner alle de tre perspektivers indsigter og bidrag.

Konsensusbeslutningsprocesser

I en del græsrodsorganisationer* har man i mange år arbejdet med konsensusbeslutningsprocesser og har fået omfattende erfaringer med, hvordan man kan facilitere beslutninger på måder, som tillader at håndtere de dybereliggende psykologiske konflikter, der ofte ligger under organisatoriske uenigheder. Ved at skabe rum for at håndtere de følelsesmæssige sårbarheder og skabe gensidig forståelse, er det erfaringen, at man ofte kan finde kompromiser, som tilgodeser alle i en grad, så der kan opnås en bred enighed om en beslutning. Ideelt set kan alle acceptere løsningen, i hvilket fald der er konsensus. I fald et 100 % konsensus ikke kan nås, prøves med først 90 % flertal, så 80 % flertal eller i nødstilfælde et almindeligt flertal (50 %).

Erfaringer fra organisationer, som praktiserer denne slags beslutningsprocesser, er, at selve processen ofte bliver mere tidskrævende, fordi både eksistentielle dilemmaer, sårbare

* Der er mange græsrodsorganisationer som har arbejdet med disse ting men en af de vigtigste pionerer på området er The Findhorn Foundation i Skotland (www.findhorn.org).

følelser og intellektuelle betragtninger skal behandles respektfuldt. Til gengæld er den efterfølgende *implementering* af beslutningen ofte tilsvarende mere effektiv, fordi den møder mindre modstand og nyder større opbakning.

Det er mig bekendt aldrig forsøgt at bruge sådanne metoder i et nationalt parlament. Et parlament rummer i sagens natur væsentligt større interesse modsætninger end de mindre organisationer og levestælleskaber, jeg primært har mine erfaringer fra. Derfor skal man være forsigtig med at konkludere, at man uden videre kan overføre alle erfaringerne.

Jeg vil dog mene, at der er belæg for, at dynamikken i beslutningsprocessen vil være nogenlunde den samme, uanset om det er 179 folketingspolitikere, 10 byrådsmedlemmer eller 20 græsrodder, der skal beslutte noget sammen. Processen bliver naturligvis mere kompliceret, når mange er involverede og modsætningerne er større. Men gevinsten vil formentlig være tilsvarende større.

Nogen vil, når de læser ovenstående, tænke: Selvfølgelig. Det er lige det vi har brug for. Andre vil tænke: Sikke noget wishy-washy nonsens. Og her rammer vi ind i kernen af problemet.

Den intuitive genkendelse af værdien i den mere helhedsorienterede tilgang til beslutningsprocessen er præcis ét af kendetegnende ved de transpersonlige *memer*. Mennesker præget af disse *memer* er netop mere interesserede i, at det som vedtages er gavnligt i forhold til *helheden*, end de er optagede af at få tilgodeset deres personlige særinteresser. Dette er ganske enkelt selve forskellen på de transpersonlige *memer* og de personlige *memer*. Det er ikke fordi disse mennesker er bedre eller mere uselviske som sådan. Det er fordi de *identificerer* sig med helheden og derfor *oplever* fra dette perspektiv og *prioriterer* ud fra dette perspektiv. Det betyder ikke, at mennesker præget af de transpersonlige *memer* ikke også ønsker deres rimelige andel af samfundets goder. Men det er ikke det, som står i forgrunden for dem.

Omvendt forholder det sig for de personlige *memer*. De ser beslutningerne igennem en personlig optik og vil spørge sig selv: Er det i min interesse at ændre beslutningsprocessen, som skitseret ovenfor? Det ærlige svar er nok nej. Snævert set er det næppe i deres kortsigtede interesse.

En beslutningsproces, der fungerer som nævnt ovenfor, vil have en tendens til at skabe beslutninger, der tjener flertallet bedre og optimerer samfundet som helhed. Men for den klasse af politiske beslutningstagere, vi har i dag, vil det formentlig reducere deres muligheder for at ”spille det politiske spil” og opnå personlige sejre, personlig prestige og gennem studehandler at få gennemført deres favoritprojekter. I hvert fald vil det være deres frygt, hvorfor personer domineret af de personlige *memer* ikke vil juble ved udsigten til, at en sådan mere holistisk og kosmopolitisk tilgang til politik vinder frem.

Men befolkningen som helhed står til at vinde, og holistiske politikere, som reelt har helhedens interesse på sinde, vil se det som et stort skridt fremad.

Hvis man forestiller sig, at en nation skulle beslutte sig for at adoptere disse principper i sit parlament, så kan man sige, at det Syntesiske *mem* er slået igennem i samfundet. Det syntesiske *mem* ligger på magtlinjen, og dets manifestation må derfor især søges i relation til vores forståelse af livets formål (vores *narrativ*) og i relation til vores kollektive beslutningsprocesser. Derfor mener jeg, at det er, når disse tænkemåder begynder at sætte et tydeligt præg på vigtige samfundsbeslutninger, at man meningsfuldt kan sige, at *memet* er slået igennem i samfundet. Betydningen heraf kan næppe overdrives. Det er derfor godt at have for øje, hvor meget der er på spil i forsøget på at føde en ny forståelse af politik.

Manifestationen af det Syntesiske *mem*, med alt hvad det indebærer, vil betyde, at et nyt håb kan fødes i menneskeheden. For kun med dette perspektiv vil det være muligt at skabe de perspektiver og løsninger, som kan takle de enorme problemer, vi står overfor. Samtidig vil fraværet af dette *mem* betyde, at den nuværende interesseorienterede politik vil fortsætte med IKKE at skabe nogen holdbare løsninger, indtil det nuværende system til sidst bryder sammen under sin egen vægt.

Det er lidt som en jumbojet. Uanset hvor stor og imponerende maskinen ser ud, og lige meget hvor godt den flyver, så er det et matematisk faktum, at den før eller siden

vil falde ned, hvis man bliver ved med at spille skruer ud af skroget – én for én. Når vi kollektivt vender det blinde øje til foruroligende udviklinger, så svarer det til at pille skruer ud af skroget på en flyvemaskine. Det vil fremkalde en uoverskuelig krise på et tidspunkt.

Det er dog umuligt at forudsige, hvad den udløsende faktor vil være. Det kan være alt fra:

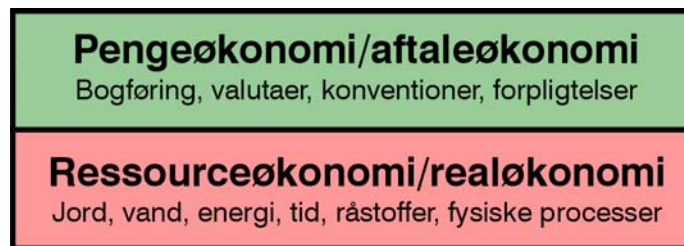
- fødevaremangel,
- energikrise (peak-oil),
- mangel på rent vand og andre fornødenheder,
- dramatiske klimaændringer
- vrede over regeringstyranni og overvågning,
- ukontrollerbare folkevandringer
- atomar, kemisk eller biologisk terrorisme eller krig
- nedsmeltning af banksystemet,
- ...eller mange andre ting

Meningsfulde ændringer vil kræve en gennemgribende reformation af de institutioner og strukturer, som blev skabt efter anden verdenskrig, og som siden har skabt rammerne for international handel og politik. Dette omfatter FN, WTO og verdensbanken.

Min far, Ross Jackson, har skrevet en glimrende bog ”Occupy World Street – vejen til en værdig fremtid,” som analyserer de økonomiske og politiske strukturer og kommer med en række konkrete forslag til en alternativ global struktur. Men forud for de nødvendige forandringer må gå en forståelse for, hvad der på et psykologisk plan går galt i det nuværende system.

To meget forskellige former for økonomi

En vigtig dimension i den nødvendige politiske transformation er at skabe en mere saglig økonomisk debat. Det kræver, at vi skelner klart mellem to meget forskellige etager i økonomien: Ressourceøkonomien og pengeøkonomien. Disse to økonomiske sfærer bliver nemlig ofte blandet sammen, hvilket mudrer debatten meget.

Figur 13: To vidt forskellige økonomiske sfærer, som meget ofte bliver blandet sammen eller forvekslet i økonomiske diskussioner.

Første etage: ressourceøkonomien angår de fysiske begrænsninger, som enhver produktion af økonomisk værdi er underlagt. Hvis du vil dyrke fødevarer (f.eks. en tomat), så kræver det ressourcer i form af jord, vand, sollys, gødning, arbejdskraft osv. Alt sammen *fysiske* ressourcer. Dertil kommer at produktionen tager tid. Uanset hvad man gør, er der en grænse for, hvor hurtigt en tomat kan gro. Noget lignende gør sig gældende inden for alle andre produktionsindustrier. Denne del af økonomien er således styret af *ufravigelige fysiske lovmæssigheder*. Velstand skabes således ikke af penge eller idéer, men af *produktion*.

Anden etage: pengeøkonomien eller aftaleøkonomien angår derimod de *betegnelser*, vi bruger til at *beskrive* økonomien, de aftaler vi indgår med hinanden og de redskaber, vi bruger til at handle med hinanden. Fordi denne del af økonomien er *menneskeskabt*, så er den langt hen ad vejen *fiktiv*. Det er en *historie*, vi laver om virkeligheden, ikke virkelighed i sig selv.

Denne del af økonomien er ikke styret af fysiske processer, men af magtforhold. Når du f.eks. går i banken og får et lån, så er der ikke sket nogen produktion, eller nogen ressource-mæssig forandring. Det, som er sket, er, at du nu råder over et beløb, som du kan investere og/eller forbruge. Samtidig har du påtaget dig en forpligtelse til efterfølgende at tilbagebetale beløbet, typisk med renter.

Man kan derfor med stor ret sige, at penge har meget lidt med økonomi at gøre, men meget med *magt* at gøre. Derfor findes der heller ikke noget sådan som en "neutral" økonomisk politik. Økonomi er politik i forklædning, og enhver, som siger noget andet, forsøger at manipulere med virkeligheden. Desværre lykkes dette ofte, hvilket er årsag til meget dårlighed i verden. Økonomi er kompliceret, og det er nemt at lave nogle teorier og forklaringer, der lyder fornuftige, men som reelt leder til en politik, der er uretfærdig, uhensigtsmæssig og ofte meget uøkonomisk.

Uøkonomisk økonomi

Hvordan kan en økonomisk politik være uøkonomisk? Det kan den meget nemt. Husk at økonomisk politik udelukkende angår anden etage: aftaleøkonomien. En økonomisk politik er ikke andet end nogle aftaler, som regulerer, hvordan samfundet investerer sine ressourcer.

Hvis man laver en økonomisk politik, som opfordrer folk til at opføre sig uøkonomisk i en ressourceøkonomisk forstand, så er det frygtelig uøkonomisk.

Det er f.eks. en utrolig god forretning at isolere vores huse og bygge biler, der kører langt på literen. Det koster stort set det samme at bygge et velisoleret hus, som et dårligt isoleret hus. På samme måde er prisen for at producere en effektiv bil ikke meget større end en ineffektiv bil. For en minimal investering får vi et kæmpe afkast. Det er *god* ressourceøkonomi. En politik, som fremmer disse ting, er en effektiv økonomisk politik.

Ovenstående er et eksempel på god ressourceøkonomi. Det er en politik, som udnytter ressourcerne effektivt og fokuserer på at optimere den langsigtede nytte af de ressourcer, vi har. Et mere uheldigt eksempel er følgende:

Danmark har nogle olieressourcer i Nordsøen, som man har givet kommercielle selskaber lov til at udnytte. Det koster ca. \$5 at hente en tønde olie op af Nordsøen, og man kan sælge den for ca. \$80 på verdensmarkedet. Rent pengeøkonomisk er det en god forretning, idet man tjener \$75 per tønde. Problemet er blot, at hvis vi skulle producere en mængde energi, svarende til en tønde olie, baseret på vind, biomasse eller lignende, ville det koste i omegnen af \$200,- Vi smider altså for \$120 (\$200-\$80) *reel økonomisk værdi* væk, hver gang vi forbruger en tønde olie. Dette er elendig ressourceøkonomi, men god pengeøkonomi.

Ressourceøkonomisk er ovenstående politik således en katastrofe. På få generationer har vi forbrugt en ressource, som naturen har været hundredvis af millioner af år om at skabe. Vi forbrænder således omtrent ligeså meget olie hvert år, som naturen har været 1 million år om at skabe. Ud over at det skaber klimaproblemer, er det også en vanvittigt uøkonomisk politik.

Hvis man skulle lave et billede af, hvor dumt det er, i ressourceøkonomiske termer, kan man sige, at det billedligt talt svarer til at fyre op i kaminen med pengesedler.

Tre typer af bæredygtighed

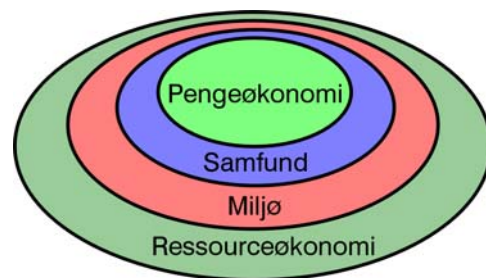
En anden vigtig betragtning ligger i at opdele samfundet i tre hovedsfærer, som er den økonomiske sfære, den sociale sfære og den miljømæssige sfære. Inden for hver af disse sfærer kan man formulere et bæredygtighedsbegreb.

- **Social bæredygtighed** indebærer, at der hersker en social orden, som tilfredsstillende folkets behov.
- **Miljømæssig bæredygtighed** indebærer, at man ikke forgifter naturen, eller belaster den mere end dens regenerative evne kan klare.
- **Økonomisk bæredygtighed** indebærer, at vi ikke forbruger mere, end vi producerer.

Det burde være tydeligt, at det er muligt for et samfund at være bæredygtigt i en eller flere af disse kategorier. Samtidig må en sand bæredygtighed indebære, at samfundet er bæredygtigt efter *alle* tre kriterier. Idet de tre sfærer er forbundne, så vil manglende bæredygtighed inden for ét område i øvrigt før eller senere forplante sig til de andre. I figur 14 er desuden anført, hvad resultatet af manglende bæredygtighed i én af dimensionerne vil føre til: *sygdom, fattigdom eller trældom*.

Figur 14: Tre typer af bæredygtighed. Hvis den ene mangler, giver det konflikt.

Figur 15: Samfundets sfærer indlejret i hinanden.

Nu kunne man fra figur 14 forledes til at tro, at de tre sfærer er lige betydningsfulde. Men det er langt fra tilfældet. For reelt ligger de indlejret i hinanden som illustreret i figur 15. Pengeøkonomien er en menneskelig abstraktion, som forudsætter et samfund for at eksistere. Og samfundet forudsætter en biosfære eller et miljø for at eksistere. Endelig er miljøet underlagt de fysiske love eller ressourceøkonomien.

I det moderne samfund er der sket det, at pengeøkonomien, grundet det Entreprenante mems dominans, har løsrevet sig fra de øvrige sfærer og er begyndt at opføre sig som en parasit. Umiddelbart er årsagen ret banal: menneskelig grådighed. De, som har magt og midler til at skrabe til sig, gør det. I deres stræben efter magt korrupperer de den politiske proces, så de kan skrabe endnu mere til sig, og sådan accelererer en uheldig udvikling, der koncentrerer kapital de forkerte steder og fostrer ulighed og fattigdom.

Figur 16: Hvis Autoritær bestemte.

Figur 17: Hvis Humanist bestemte.

Figur 18: Hvis Entreprenant bestemte

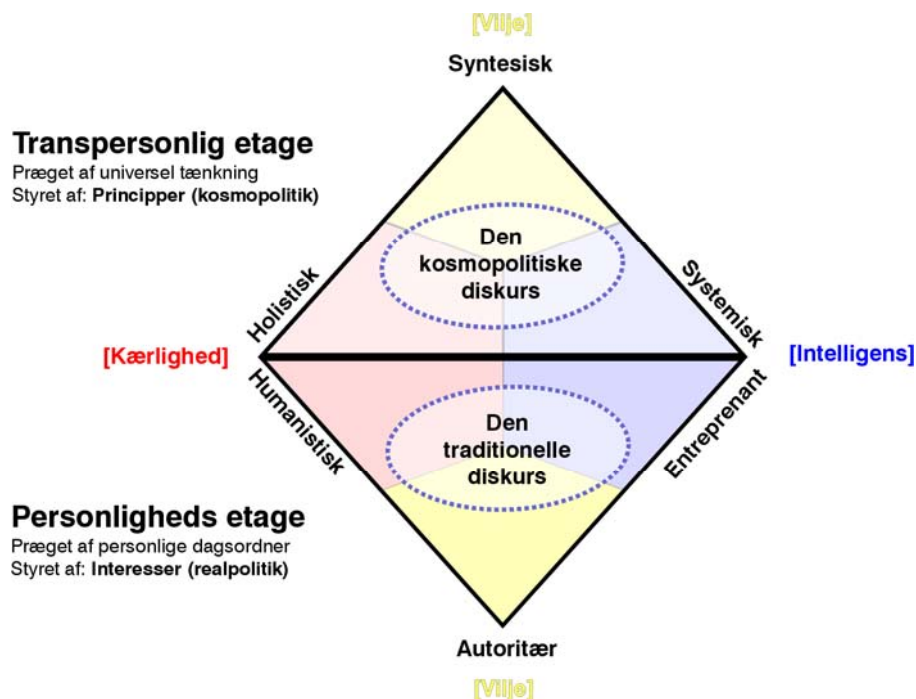
Den reelle årsag er dog mere subtil. Den er, som jeg ser det, en manglende evne i den brede befolkning til at *gennemskue* de reelle sammenhænge, således at de politikere, som kan og vil gøre noget effektivt ved problemet, ikke kan opnå valg. Samtidig sker der det, at de idealistiske aktivister, på trods af positive hensigter, ofte lider af en fejlagtig forståelse af de reelle sammenhænge. Derfor er der brug for både hjerte og intellekt i denne proces. Idealister, præget af de tre dominerende memorer, ville, hvis de fik magt, som de havde agt, forme samfundet nogenlunde som vist ovenfor.

- De Autoritære ville, i sandhedens og (selv)retfærdighedens tjeneste, skabe et formidabelt globalt tyranni, hvilket vi allerede ser ansatser til i kampen mod terror.
- Humanisterne derimod ville formentlig skabe en moderne pendant til kommunismen, som ville lyde smuk, men som reelt ville resultere i et meningstyranni og et socialsystem, der ville køre økonomien i sæk.
- De Entreprenører ville skabe et globalt frihandelssystem, designet til at maksimere mulighederne for arbejdsfrie fortjenester hos kapitalejerne, hvilket vi ser starten på i det neoliberalistiske system, vi har i dag.

Min pointe med dette er, at det er konflikten mellem disse tre tendenser, som i alt væsentligt definerer kampen om den politiske magt i dag. Og ingen af dem har en virkelig løsning på de udfordringer, vi står overfor. Det er grunden til, at så mange anser politik som en frugtesløs kamp og helt undlader at deltage i processen. En virkelig løsning kræver, at vi skifter etage i bevidstheden og begynder at anskue problemerne på en helt ny måde. Det kosmopolitiske spektrum er et skridt på vejen.

Det kosmopolitiske spektrum

Traditionelle politiske analyser tager ofte udgangspunkt i en polarisering mellem kapitalen (højrefløj) og arbejdskraften (venstrefløj) og denne polarisering er meget reel. Men det er en polarisering, som fokuserer på de *ydre* modsætninger. Politiske analyser med dette afsæt har derfor en tendens til at overse de *subjektive* (psykologiske) kræfter, der ligger bag den ydre polarisering.

Figur 19: Det kosmopolitiske spektrum.

En analyse, der tager afsæt i det subjektive felt, vil åbne for en dybere forståelse for det, som er *drivkraften* i mennesker, og det vil skabe en mere nuanceret forståelse af det, som deler de politiske vande. Derigennem vil analysen åbne døren til den ægte syntese, forstået som et begavet åndeligt kompromis mellem de legitime interesser, der er involveret.

En måde at anskueliggøre problemstillingen på er ved at introducere det *kosmopolitiske spektrum*, vist i figur 19.

- Nederste halvdel af figuren viser de tre memer, som dominerer i dag. De udgør ca. 98 % af jordens befolkning (Humanistisk, Entreprenant og Autoritær).
- Øverste halvdel viser de tre transpersonlige memer (Systemisk, Holistisk og Syntesisk), som i dag udgør 1-2 % af befolkningen.
- Yderst i figuren er markeret i firkantet parentes [] de tre søjler i mem-diagrammet. Disse betragtes som en form for *grundmemer* og reflekterer: Vilje (Gul), Kærlighed (Rød) og Intelligens (Blå).

Idet både Systemisk og Entreprenant er en manifestation af intelligensprincippet, og Holistisk og Humanistisk begge er en manifestation af kærlighedsprincippet, giver det meget mening at fremstille det sådan. Af praktiske grunde må den ene pol (her vilje) angives både

foroven og forneden for at opnå et 2D diagram. Men bemærk at vi i denne fremstilling faktisk genfinder den traditionelle højre/venstre akse, som midteraksen mellem Rød (kærlighed) og Blå (intelligens).

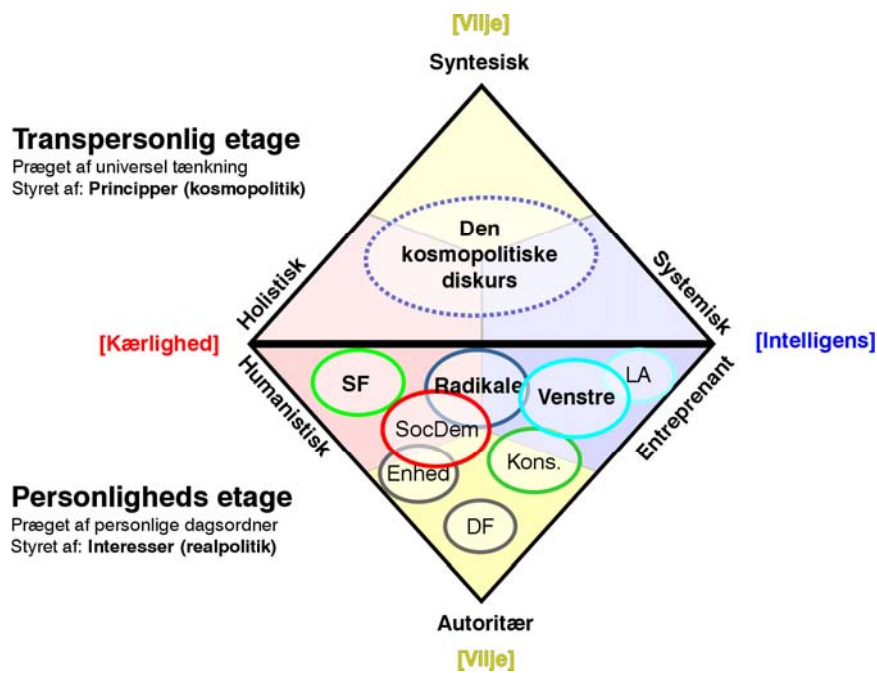
Som det fremgår af figuren, så foregår den aktuelle politiske diskurs, i min optik, i alt væsentligt i nederste halvdel – personlighedens etage. Denne politiske diskurs har afsæt i forskellige politiske *interesser*, som kæmper om magt og indflydelse. Pointen er, at fra de personlige memers perspektiv (Humanistisk, Entreprenant og Autoritær), så er det at betragte en politisk problemstilling med afsæt i interesser helt selvfølgelig.

Den kosmopolitiske diskurs, der i højere grad tager afsæt i *principper*, er lige så fremmed for de personlige memers, som de personlige memers interestetænkning er fra de mere primitive biologiske memers* tænkemåder, der har blod, slægt og magi som omdrejningspunkt.

Den vandrette barriere i midten udgør således en formidabel mental barriere mellem to tankeverdener, der er vidt forskellige. De virkelige løsninger på samfundets udfordringer ligger i den øverste kvadrant, men dette domæne ænses stort set ikke af dagens toneangivende politikere og debattører, som i vid udstrækning er præget af de personlige memers i den nederste kvadrant.

En kosmopolitisk analyse af det politiske landskab

Lad os for eksemplets skyld forsøge at lave en kortfattet analyse af den politiske situation i Danmark anno 2013. Med dette for øje har jeg indtegnet de politiske partier i det kosmopolitiske spektrum i figur 20.

Figur 20: Det kosmopolitiske spektrum med partierne indtegnet.

Placeringen af partierne i figuren er selvfølgelig tentativ og kan diskuteres. Det primære ligger heller ikke så meget i at identificere partierne med bestemte memers. Værdien ligger mere i at få øje på den generelle karakter af de tænkemåder, som dominerer partierne og åbne øjnene for de muligheder, der ligger i øverste halvdel af spektret – den kosmopolitiske diskurs.

* Arkaisk, Magisk og Mytisk

Socialdemokraterne og SF betragter jeg mest som præget af Humanistisk, hvilket udtrykker sig i deres vægtning af solidaritet og samarbejde. Liberal Alliance (LA) er den mest rendyrkede repræsentant for Entreprenant. De er meget orienteret imod enkle virksomme løsninger og har ikke så meget tilovers for det Humanistiske føleri. Venstre, Socialdemokratiet, Konservative og de Radikale kæmper lidt om midten i diagrammet, med forskellige udgangspunkter.

Mem-diagrammet giver mulighed for en dybtgående psykologisk analyse, som vil kunne åbne for en debat af ting, der normalt bliver ignoreret. Men netop fordi det er en magtfuld analyseteknik, risikerer man at kaste lys på ting, som er følsomme og sårbare. Hvis man uden videre kaster lys på disse psykologisk set sårbare steder, kan det erfaringsmæssigt provokere kraftige følelsesmæssige reaktioner – ikke fordi det er forkert, men fordi det er rigtigt – men samtidig repræsenterer en sandhed, man ikke bryder sig om. Derfor vil jeg i denne indledende analyse ikke gå dybere ind i den aktuelle politiske situation.

Men der er en enkelt ting ved diagrammet, som fortjener en kommentar, fordi den handler om noget mere principielt: Nemlig det at Enhedslisten (EL) og Dansk Folkeparti dukker op i nærheden af hinanden i mem-diagrammet, mens de generelt ligger milevidt fra hinanden i den politiske debat*.

I traditionelle højre/venstre analyser bliver EL og DF betegnet som yderfløje. Det rejser et interessant spørgsmål: skyldes de yderliggående synspunkter, som disse partier historisk set har været eksponent for, at de virkelig *er* mere ekstreme end andre? Eller skyldes det, at den samfundsmæssige fortælling, om højre og venstre, har *tvunget* dem derud? I de traditionelle politiske analyser havner disse partier nemlig på fløjene. Det gør det sværere for dem at opføre sig som ansvarlige kompromisvillige partier. De er nemlig en del af den fælles historie, *at det er de ikke* – de er yderfløje og derfor implicit ikke til at stole på.

Men det er velkendt fra psykologien, at den *forventning* man møder mennesker med, er med til at forme deres adfærd. Jeg tror således, at den polariserede debat til dels udspringer af en kollektiv uvilje til at forholde sig til visse følsomme psykologiske problemstillinger.

Den hvide mands svære arv

Hvis vi bare går hundrede år tilbage og kigger på det samfundsmæssige narrativ, så havde vi en fortælling om den hvide mands overlegenhed og naturlige overherredømme. Denne fortælling har i århundreder været basis for en brutal kolonisering af den tredje verden, hvor den hvide mand gjorde den farvede mand til slave. I anden verdenskrig kulminerede det så med nazismens forestillinger om det ariske overmenneske, som ledte til Holocaust, hvor størstedelen af Europas jøder blev udryddet. Selv efter denne demonstration af kollektivt vanvid tog det omkring tyve år, inden de sidste kolonier endelig blev afviklet i tresserne.

Det, som er helt afgørende at forstå, er, at dette langt hen ad vejen var det Autoritære mems værk. Kolonialismen og nazismen var ligesom kommunismen meget præget af det Autoritære mems betragtninger om én sandhed, kombineret med viljen til at gennemtvunge sin dagsorden med magt. Ser vi længere tilbage i historien, har det Autoritære mem manifesteret sig igennem romerkirken og dens omfattende magtmisbrug. Det blev der sat en stopper for, først med protestantismens opgør med katolicismen i det sekstende århundrede, og siden oplysningstiden, der kulminerede i den franske revolution. I kølvandet på den franske revolution er adskillelsen af religion og politik i øvrigt blevet et nærmest skingert diktat, samtidig med at kirke og stat i Danmark er to alen af et stykke.

Summen af denne smertefulde historie har skabt en stor instinktiv modvilje imod Autoritær. Siden anden verdenskrig har Entreprenant og Humanistisk således gjort sit bedste for at holde Autoritær uden for indflydelse, hvilket langt hen ad vejen er lykkedes. Men før eller siden kommer der en modreaktion, og jeg tror, det er i det lys, at man skal forstå Dansk Folkepartis udvikling.

* Den følgende analyse kunne udlægges som et forsvar for EL og DF. Men det er det ikke. Det er et forsvar for et perspektiv og en visdom, der mangler i dansk politik.

Udover den nationale danske identitet er den kristne identitet nemlig en hjørnesten i DF, og set i en historisk kontekst tror jeg ikke, det er et tilfælde. Det er fordi, religiøs sandhed er helt afgørende for Autoritær. Samtidig kan netop dette bringe Humanistisk og Entreprenant helt op i det røde felt på grund af vores smertefulde historie med religiøst misbrug.

Kigger vi Enhedslistens partiprogram igennem kan vi ligeledes finde et ekko af Autoritær i nogle meget radikale synspunkter, med kommunistiske rødder. Den nye generation af politikere i Enhedslisten gør deres bedste for at nedtone disse ting, men de er der stadig.

Fordi det Autoritære mem repræsenterer magtlinjen (Gul) er der en tendens til at dette mems holdninger kan fremstå som brutale, og måske endda farlige. Og måske de er det i visse tilfælde. Men andre GulE synspunkter er måske ganske fornuftige. Men på grund af polariseringen er der ingen vilje til at skelne.

Set fra de personlige memers etage er de transpersonlige memers synspunkter også radikale. Det Syntesiske mem tager åndelige betragtninger alvorligt. Det leder erfaringsmæssigt til beskyldninger fra Humanistisk og Entreprenant om sekterisme og lignende at gøre dette. Men vores udfordring i dag er, at vi har brug for radikale løsninger, som samtidig rummer en stor portion åndelig visdom. Vi har brug for Autoritær og Syntesisk, selv om deres radikalitet skræmmer os.

Det, som er helt centralt at forstå omkring det Autoritære mem, er, at det *står* for noget, og de *mener* det sgu. Det Autoritære mem har ikke et synspunkt, fordi det kan *betale* sig, eller fordi det er politisk *korrekt*. De ser ikke verden i både/og termer. Når der intet absolut referencepunkt er, mister livet sin mening for de Autoritære, og her skal man finde kimen til den radikaliserende, som i yderste konsekvens kan lede til terror, hvis ikke den bliver håndteret med visdom.

For Autoritær er det enten/eller – og i visse sammenhænge har de ret. Det virkelig enten eller, og den Humanistiske værdirelativisme og den Entreprenante købmandsmentalitet kommer til kort her. Faktisk kan Humanistisk og Entreprenant være direkte livsfarlig i sådanne situationer. Et godt eksempel herpå var under optakten til anden verdenskrig, hvor Churchill længe kæmpede en ensom kamp, for at få datidens Humanister og Entreprenante til at forstå, at man ikke kan forhandle med en person som Hitler.

Den nemmeste måde at holde grupper eller synspunkter uden for indflydelse er ved at dæmonisere og latterliggøre dem, og det har man i vid udstrækning gjort med DF og EL. At blive mødt med fordomme og konstant afvisning leder til følelsesmæssig polarisering og radikaliserende. I den forstand ligger ansvaret for de ekstreme synspunkter, der indimellem dukker op, ligeså meget hos de Humanister og Entreprenante, som ikke vil lytte til de Autoritære, som det ligger hos de Autoritære, der lader deres frustration løbe over. Jeg er hverken mere eller mindre enig med Dansk Folkeparti og Enhedslisten, end jeg er med de øvrige partier. Men jeg synes generelt, at især DF og EL bliver behandlet uretfærdigt og fordomsfuldt i debatter, og det gavner ikke den oplyste samtale.

Er Autoritær farlig?

På det forudgående kunne det se ud som om Autoritær primært er negativ og farlig. Men det er langt fra tilfældet. Gul (som Autoritær repræsenterer) er kongekraften og faderkraften og helt uundværlig.

I sin positive udgave er Autoritær frigørende og civilisationskabende. Autoritær er Josef Stalin og Adolf Hitler, når den udtrykker sig negativt. Men den er Winston Churchill og Abraham Lincoln når den udtrykker sig positivt. Memet i sig selv er hverken positivt eller negativt og det samme gælder for de øvrige memmer. Memmerne er som organer i kroppen. De har alle deres funktion, og i en velfungerende organisme arbejder de sammen i et forsøg på at udfylde deres funktion til gavn for helheden.

Essentielt set kan man sige, at når Autoritær savner medfølelse og intelligens, så bliver den tyrannisk. Noget lignende gælder for de øvrige memmer. Når memmerne bliver ensidige og savner de kvaliteter, som præger de andre grundmemmer (Gul, Rød og Blå), så manifesterer de sig generelt negativt:

- Autoritær bliver tyrannisk, brutal og egenrådig.

- Humanistisk bliver konfliktsky, fordrejende og forhalende.
- Entreprenant bliver manipulerende, bedrevidende og upålidelig.

Omvendt så viser alle memerne deres fineste sider, når de er i stand til at favne de andre memers perspektiver, uden at miste sig selv. Fra dette sted af inklusiv tydelighed og respektfuld åbenhed, søger memerne at bidrage med deres gaver, mens de skaber plads til, at de andre memers gaver *vbgt7y55556n* kan folde sig ud. Dér, i den gensidige respekt og forståelse, åbnes for en skabende proces på et nyt niveau – det transpersonlige niveau.

I forsøget på at takle den globale krise har vi brug for at favne de transpersonlige memer, og især Syntesisk. Dette kræver et nyt perspektiv – et kosmopolitisk perspektiv. Når/hvis forståelsen af de tre søjler og det kosmopolitiske perspektiv begynder at slå mere igennem i debatten, vil det medføre mange forandringer. En af dem er formentlig, at DF og EL vil begynde at indtage en mere naturlig og ansvarlig plads i det politiske liv. En anden er, at vi kan skabe en ny type debat med et mere sagligt afsæt.

Alt dette efterlader os med spørgsmålet: Hvordan flytter vi debatten op i øverste kvadrant? Det er der nok ikke noget enkelt svar på. Men historisk set har eksisterende partier aldrig ændret sig så fundamentalt, som et sådant skift i etage vil kræve.

Modellen mere end antyder derfor, at der er behov for et eller flere nye partier. Det antydes desuden, at der er plads til mindst *tre* nye partier i folketinget, som repræsentant for hhv. Holistisk, Systemisk og Syntesisk.